

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885.

Första Kammaren.

N:o 16.

Lördagen den 14 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 6 och 7 i denna månad.

Anmälades och bordlades

Stats-Utskottets memorial:

N:o 21, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel; och

N:o 22, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga till regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel hörande frågor; samt

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående vissa delar af tullbevillningen.

Föredrogs ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, N:o 94, med delgifning af nämnde Kamrarnes beslut beträffande senare afdelningen af dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4, öfver förslag om underdånig skrifvelse angående ändring i Kongl. kungörelsen den 11 September 1877 om fortsättningsskolor.

Herr Hallenborg: Jag anhåller, att förevarande fråga måtte varda till Utskott remitterad.

Denna hemställan bifölls, hvarefter Kammaren på framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöt, att detta ärende skulle öfverlemnas till behandling af Kamrarnes Tillfälliga Utskott N:o 1.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Konstitutions-Utskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda Memorial N:o 2, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

1 punkten.

Lades till handlingarna.

2 punkten.

*Anmärkning
mot statsråd i
fråga om Rek-
tor E. Leides-
dorffs löne-
tillägg under
tjänstledighet.*

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Då Konstitutions-Utskottet, under återopande af 107 § Regeringsformen, ansett sig böra för Riksdagen anmäla ett regeringsärende, vid hvars afgörande jag tjenstgjort såsom föredragande, torde Kammaren finna det ganska naturligt, att jag önskar att här något klargöra min ställning till frågan.

Om jag rätt fattar Konstitutions-Utskottets mening, har Utskottet varit af den åsigten, att Kongl. Maj:t vid afgörandet af ifrågavarande ärende skulle hafva visat någon särskild ynnest åt Rektor Leidesdorff, hvilket Utskottet ansett vara olämpligt. Jag kan icke komma till någon annan slutsats, då Utskottet bland skälen, hvarför den anmärkta regeringsåtgärden skulle vara oriktig, återopar *dels* att Rektor Leidesdorff nästan under hela sin tjänstetid haft ledighet från tjänstens skötande, *dels också* att Leidesdorff, enligt hvad domkapitlet vitsordat, skulle för sina uppdrag såsom folkskoleinspektör varit väl aflönad. Dessa skäl hafva utan tvifvel sitt värde under den förutsättning att här varit fråga om att meddela Rektor Leidesdorff någon särskild *förmån*, hvartill han icke varit berättigad; men de äro uppenbarligen af ingen betydelse för bedömandet af regeringsärendet, i den händelse här varit fråga om en *rättighet*.

Nu vill jag först och främst säga, att min uppfattning af detta regeringsärende är den, att här varit fråga om en rättighet och icke om en ynnest; och det är alldeles tydligt att, om det varit en rättighet för Leidesdorffs vikarie att få det lönetillskott, hvarom här är fråga, då är den omständigheten, huruvida Leidesdorff är väl aflönad eller icke eller om han åtnjutit lång tjänstledighet eller icke, af alldeles ingen betydelse.

Regeringen har i alla de fall, då frågor om lönetilläggs disponerande under tjänstledighet dragits under dess pröfning, förklarat, att lönetilläggen skulle utgå såsom bidrag till vikaries aflönande. Att nu göra undantag i detta afseende för Rektor Leidesdorff, skulle, enligt mitt förmenande, varit en handling af våld, hvartill en föredragande icke bort göra sig skyldig. I ett af de fall, då sådana ärenden dragits under Kongl. Maj:ts pröfning, har detta skett under formen af besvär, och i anledning af dessa besvär, hvaröfver Statskontoret hördes och uttalade såsom sin åsigt att lönetillskottet borde utgå till vikarien, har Kongl. Maj:t under form af Utslag förklarat, det lönetillägget i fråga borde till vikarien utgifvas.

Frågan kommer alltså att reducera sig derhän: hvad är rätt i afseende å lönetillägg vid ordinarie lärares tjänstledighet?

I det fallet är det mig en glädje att kunna utgå från samma hufvuduppfattning af lönetilläggens natur, som hyllats af Konstitutions-Utskottet. Utskottet säger nemligen, att lönetillägget »måste vara att anse såsom tjänstgöringspenningar, hvilka enligt berörda grunder icke finge af tjänstens innehafvare uppbåras under tjänstledighet».

Jag instämmer till alla delar i denna åsigt; men då man i Sverige delat en tjänstemans aflöning i lön och tjänstgöringspenningar, så menar man med dessa senare den del af aflöningen, som den ordinarie innehafvaren af tjänsten i händelse af tjänstledighet icke får uppbära, men som deremot skall utgå såsom arfvode åt den, som derunder uppehåller tjänsten. Jag har mig icke bekant något enda fall inom den svenska lagstiftningen, der det talats om tjänstgöringspenningar utan att dessa skolat användas i och för aflöning åt vikarien.

*Anmärkning
mot statsråd i
fråga om Rek-
torn E. Leides-
dorffs löne-
tillägg under
tjänstledighet.
(Forts.)*

Skulle nu de tjänstgöringspenningar, som införts genom lönetillägg åt lärarne vid de allmänna läroverken, vara af annan natur än andra tjänstgöringspenningar, så skulle detta vara en nyhet inom den svenska aflöningslagstiftningen. Men om man läser det yttrande till statsrådsprotokollet, som jag afgaf år 1882 innan Kongl. Maj:ts proposition om lönereglering för lärarne vid de allmänna läroverken framlades, så finner man väl der mycket taladt om tjänstgöringspenningar, men icke det allra ringaste om att dessa skulle vara af någon annan natur än de andra tjänstgöringspenningar, hvarom man i Sverige hade kännedom. Och lika litet finnes i riksdagsbeslutet någon förklaring i det syftet; ty Riksdagen åberopar kort och godt de *grunder*, som i den Kongl. propositionen äro omförmälda.

Alltså, de tjänstgöringspenningar, som äro införda för lärare vid de allmänna läroverken, måste vara af alldeles enahanda natur med dem, som vid löneregleringen för andra embets- och tjänstemän blifvit införda; men då måste de också alldeles ovilkorligen utgå till vikarien, då en sådan sköter tjänsten under den ordinarie tjänstemannens tjänstledighet.

Nu har emellertid Konstitutions-Utskottet, såvidt jag kan finna, häremot anfört två skäl. Det ena är att på detta sätt har Rektor Leidesdorff genom det anmärkta regeringsbeslutet delvis befriats från skyldigheten att sjelf aflöna sin vikarie. Jag måste bekänna, att det påståendet har jag icke lyckats begripa. Ett lönetillskott eller lönetillägg vill ju säga detsamma, som att lönen förökats. Sedan ett lönetillägg blifvit gifvet, så har i och med detsamma lönen förökats med hela det belopp, som lönetillägget utgör. Men lönetillägget är ju således en del af lönen; och om nu vikarien aflönas med lönetillägget plus en del af den gamla lönen, har såväl denna som den andra delen tagits af aflöningen, sådan denna genom lönetillägget blifvit bestämd.

Således kan i detta fall, såvidt jag förstår, icke sägas, att aflöningen till Rektor Leidesdorffs vikarie utgått af något annat, än den aflöning, som numera är bestämd för den rektorstjänst, å hvilken Leidesdorff har fullmakt.

Samma blir förhållandet, om man, såsom jag anser vara riktigt, betraktar lönetillägget såsom tjänstgöringspenningar; ty dessa utgöra ovilkorligen en del af en tjänstemans aflöning och när de användts till aflönande af vikarie, har denne aflönats med en del af den för tjänstemannen bestämda aflöningen och icke med några från annat håll tagna medel. Således har efter mitt förstånd Rektor Leidesdorffs vikarie aflönats med inga andra medel än dem, som enligt gällande beslut tillhöra den rektorstjänst, som Leidesdorff innehar.

Anmärkning
mot statsråd i
fråga om Rek-
torer E. Leides-
dorffs löne-
tillägg under
tjänstledighet.
(Forts.)

Emellertid säger Utskottet, att detta står i strid mot hvad Kongl. Maj:t genom nådiga Cirkulären af den 12 Juni 1882 och den 29 Juni 1883 föreskrifvit, nemligen att lönetillägget skulle utgå allenast för »verklig tjänstgöring».

Ja, de orden stå verkligen der; men det står också något mera som jag anhåller få läsa upp i sammanhang härmed: »skolande de för rektorer, lektorer, adjunkter, kolleger bestämda lönetillägg utgå endast för verklig tjänstgöring, hvarvid tjänstgöringsskyldigheten anses omfatta för rektorer kalenderåret, men för de öfrige läsår, beräknadt till 36 veckor». Jag ber nu först få nämna, att, om man, såsom Utskottet gör, fattar dessa ord så, att uttrycket *verklig tjänstgöring* utgör motsats emot *tjänstledighet*, så att, i händelse den ordinarie läraren åtnjuter tjänstledighet, lönetillskottet skulle till statsverket besparas, hade Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet sannerligsn gjort sig skyldig till ett betänkligt fel; ty då hade han tillstyrkt Kongl. Maj:t att i dessa cirkulär föreskrifva en grund, om hvilken Riksdagen ingenting beslutat. Är lönetillägget tjänstgöringspenningar, så skall det, såsom jag nyss sökt påpeka, ovilkorligen utgå till vikarien; och skulle Kongl. Maj:t här föreskrifvit något annat, hade Kongl. Maj:t föreskrifvit alldeles andra grunder än dem Kongl. Maj:t för 1882 och 1883 års Riksdagar föreslog och hvilka af dessa Riksdagar godkändes. Det skulle hafva varit en ny grund, som Kongl. Maj:t icke hade någon rätt att föreskrifva.

Men dessa orden »verklig tjänstgöring» hafva alldeles icke den betydelsen utan en helt annan.

Dermed menas nemligen, att lönetillägget, som är att betrakta såsom tjänstgöringspenningar, skall beräknas utgå, icke för ferierna, — då desse lärare icke hafva någon verklig tjänstgöring, om de också icke åtnjuta tjänstledighet, — utan för läsår, det vill säga den tiden, då lektorer, adjunkter m. fl. verkligen arbeta; och därför står det i dessa cirkulär att tjänstgöringstiden anses omfatta för lektorer m. fl. lärare läsår, det vill säga för närvarande 36 veckor.

Att detta är betydelsen af uttrycket »verklig tjänstgöring», synes äfven af det yttrande till statsrådsprotokollet, der grunderna för löne-regleringen angifvits. Det står nemligen der, att då »det synes ligga i sakens natur, att tjänstgöringspenningar utgå för den tid, då tjänstgöring eger rum, anser jag mig böra tillstyrka, att tjänstgöringspenningarne beräknas utgå för den verkliga tjänstgöringstiden, som här är läsår och för närvarande omfattar 36 veckor». Derifrån har uttrycket »verklig tjänstgöring» kommit och denna betydelse har det, men ingen annan.

Nu erkänner jag mycket gerna, att jag lätt kan fatta, huru detta uttryck kan hafva förefallit en och annan, äfven det ärade Konstitutions-Utskottet något tvetydigt och att missförstånd derigenom kunnat uppkomma; men jag måste likväl vidhålla, att om Kongl. Maj:ts mening varit den, som Utskottet trott den vara, då hade der funnits skäl till en långt allvarsammare anmärkning emot mig, än den Konstitutions-Utskottet nu gjort, nemligen att jag tillstyrkt Kongl. Maj:t att besluta grunder, som Riksdagen icke godkänt.

Jag tror mig härmed tillräckligt hafva klargjort min ställning i

frågan. Jag har handlat under förutsättning, att här varit fråga om en *rättighet*; och man är naturligtvis skyldig att gifva en tjänsteman sin rätt, äfven om följderna skulle blifva att derigenom denna tjänsteman blifver väl aflönad.

*Anmärkning
mot statsråd i
fråga om Rek-
torn E. Leides-
dorffs löne-
tillägg under
tjänstledighet.
(Forts.)*

Herr Reutersvärd: Då jag inom Konstitutions-Utskottet biträdd den mening, som blifvit majoritetens i denna fråga, är det också min pligt att redogöra för min ställning till densamma. Men innan dess anhåller jag, att Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet måtte vara öfvertygad derom, att jag hvarken haft eller har den ringaste anledning att genom detta mitt votum för honom personligen framkalla ett obehag. Jag har nemligen, min pligt likmätigt, ansett denna fråga vara af beskaffenhet att på grundlagsenligt sätt böra komma till Riksdagens kännedom.

Långt bättre kommer en fråga fram, sådan som denna genom att från Utskottets sida de faktiska förhållandena framläggas än under formen af en reservation med halfva antalet af Utskottets ledamöter såsom reserveranter, hvilket sätt att gå till väga jag anser vara något på sidan om grundlagen.

Hvad sjelfva frågan beträffar, så förhåller det sig så, som i memorialet står omnämndt, nemligen att ordinarie Rektorn vid Strömstads allmänna läroverk E. Leidesdorff under flere år åtnjutit tjänstledighet, ja nästan under hela sin mångåriga tjänstetid, en 16 å 17 år, och under denna tid, då han varit förordnad dels såsom statens och dels såsom landstingets folkskoleinspektör härvid åtnjutit alla de förmåner, såsom arfvode, dagtraktamenten och reseersättningar, med mera, som åtfölja denna befattning. Samtidigt har han också, såsom ordinarie rektor, uppburit sin lön vid Strömstads läroverk mot skyldighet att hålla vikarie. När denna hans vikarie under förlidet år, i Augusti månad, till domkapitlet i Göteborg inlemnade så kallad requisition på dagtraktamente eller dagaflöning, för åren 1883 och 1884 svarade domkapitlet derpå: »Att som omnämnda löneförbättring enligt nådiga brefven den 12 Juni 1882 och 29 Juni 1883 skola såsom tjänstgöringspenningar utgå till ordinarie lärare för verklig tjänstgöring samt rektorsbefattningen vid Strömstads allmänna läroverk under ifrågavarande 2 år blifvit bestridd af vicarius, hvilkens aflöning enligt nådiga brefven den 11 Augusti 1882 och den 5 Oktober 1883 bekostats af ordinarie rektor, finner sig domkapitlet af nämnda nådiga bref förhindradt att godkänna de nu gjorda requisitionerna af rektorslön för tjänstgöring under sistlidet och innevarande år.»

Men härmed lät sig icke den ordinarie rektorn nöja. Han ingick till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan, det Kongl. Maj:t täcktes bevilja honom dessa tjänstgöringspenningar för samma år. Denna hans underdåniga ansökning blef remitterad till domkapitlet i Göteborg, som i afgifvet utlåtande yttrade:

»Till Konungen.

I nådig remiss den 7 dennes har Eders Kongl. Maj:t anbefalt domkapitlet att afgifva underdånigt utlåtande öfver en af rektorn vid lägre allmänna läroverket i Strömstad, C. Leidesdorff gjord underdånig ansökan om utanordnande af tjänstgöringspenningar för rektorsbefatt-

*Anmärkning
mot statsråd i
fråga om Rektorn
E. Leidesdorffs löne-
tillägg under
tjänstledighet.
(Forts.)*

ningen under åren 1883 och 1884, oaktadt han under denna tid åtnjtit tjänstledighet; och får domkapitlet, som anser sig så mycket mindre kunna godkänna den hos domkapitlet inlemnade requisitionen å ifrågasvarande medel, som rektor Leidesdorff nästan under hela sin tjänstetid haft ledighet från tjänstens förrättande i och för skötandet af uppdrag dels såsom statens, dels såsom landstingets folkskoleinspektör, för hvilka båda uppdrag han är väl aföfnad, öfverlemna ansökningen till det afseende Eders Kongl. Maj:t kan i nåder finna för godt» etc.; och är detta utlåtande underskrifvet af Biskop Björck jemte domkapitlets öfriga ledamöter. Af detta utlåtande, äfvensom af åtskilliga andra yttranden, som i likartade fall afgifvits af flera andra domkapitel, torde den ärade statsrådsledamoten finna, att det icke var något påhitt af Konstitutions-Utskottets majoritet att tolka författningarna, såsom den gjort, utan att denna tolkning grundat sig på de yttranden, som af fyra domkapitel blifvit afgifna.

Vidare nämnde Herr Statsrådet, att i ett besvärsmål af likartad beskaffenhet, hvaruti Statskontorets yttrande infordrats, Statskontoret skulle hafva tillstyrkt utbetalning af tjänstgöringspenningarne. Ja, äfven detta yttrande var tillgängligt för Konstitutions-Utskottet, men deri stod ungefär så här: Då Kongl. Maj:t förut i dylika fall tillämpat författningarna så och så, finner Statskontoret, att i detta speciella fall icke förefinnes någon anledning att icke tilldela klaganden tjänstgöringspenningar. Det vill säga, att Statskontorets tillstyrkan icke innefattade annat, än att i fråga om utbetalning af tjänstgöringspenningar i dylika fall prejudikat syntes hafva förekommit, men Statskontoret uttalade sig icke om riktigheten eller origtigheten af dessa prejudikat. Domkapitlet i Upsala har utlätit sig i en likartad fråga ungefärligen i följande ordalag: Ehuru 1882 och 1883 års cirkulär angående lönetillägg åt lärarne vid de allmänna läroverken icke synas gifva stöd åt dylika ansökningar, så, enär Kongl. Maj:t tillförene bifallit enahanda ansökningar af andra personer, torde lönetillägget böra tilldelas jemväl sökanden. I dessa fall hafva således vederbörande myndigheter endast indirekt tillstyrkt tjänstgöringspenningarnes utbetalande.

Emot Herr Statsrådets resonnement om hvad som skulle menas med »verklig tjänstgöring», vill jag blott erinra, att om det varit Kongl. Maj:ts och Riksdagens mening, när dessa löneregleringar gjordes, att de skulle tolkas så, som Herr Statsrådet här gjort, hvad hade väl då varit enklare, än att i författningen insatts ungefär följande ord: »Om ordinarie läraren sjelf eller genom vikarius uppehåller tjänsten, vare han berättigad till tjänstgöringspenningar.»

Men det står nu icke så, utan det står att han endast för verklig tjänstgöring skall åtnjuta tjänstgöringspenningar. Det kan vara förlätligt, om Konstitutions-Utskottets majoritet tolkade denna föreskrift så, att verklig tjänstgöring är något helt annat än tjänstledighet.

Nu säger man att tjänstgöringspenningar äro en del af lönen. Ja väl, men endast för verklig tjänstgöring! Om de i allt fall vore en del af lönen, skulle då vederbörande embets- och tjänstemän behöfva hos Kongl. Maj:t göra ansökningar om att utbekomma denna sin lön? Riksdagen har skiljt på ordinarie lön och på tjänstgöringspenningar, och den som icke gör sin tjänst, bör icke heller få några tjänstgörings-

penningar, äfven om han anskaffar en vikarius. Det är en sådan tolkning jag vill gifva åt författningarna.

För min del vill jag gerna låta bero vid hvad Första Kammaren i saken behagar besluta, men jag vill fästa uppmärksamheten vid hvad som kan inträffa, om det anmärkta förhållandet skulle blifva prejudikat och ett förfarande, sådant som i förevarande fall egt rum, skulle tillämpas mot personer år efter år, nästan under hela deras tjänstgöringstid. De skulle i sådant fall, utan att behöfva någon enda gång sätta sin fot inom läroverkets tröskel, komma i åtnjutande först af lönen, utan annan afprutning än vikariernas arfvoden, vidare af det lönetillägg, som kallas ålderstillägg, och slutligen äfven af tjänstgöringspenningarna. På detta sätt skulle snart sagdt en hel lärarecorps kunna sättas ur sin verkliga tjänstgöring och anställas på för ordinarie tjänsten främmande områden; och derigenom skulle allt avancement inom de lägre graderna förhindras. Man skulle kunna tänka sig, att samma person kunde, jemte det han bibehölle sin lärarebefattning, blifva tillförordnad folkskoleinspektör, riksdagsman, statsrevisor o. s. v., och för samtliga dessa uppdrag uppbära betydliga arfvoden. Det var icke Riksdagens mening med löneförbättringen, att en eller annan person skulle på detta sätt kunna skaffa sig en mer än lämplig ersättning för sin verksamhet, under det andre deremot komme att hindras att avancera och nödgas stå qvar på samma ställe med en obetydlig lön. Jag åtminstone tror icke, att detta var Riksdagens mening, när löneförbättringen beviljades.

Emellertid har jag nu uttalat min åsigt såsom ledamot af Konstitutions-Utskottet och dermed är jag fullkomligt nöjd och anser mitt ändamål vunnit derigenom, att frågan i sin lagliga form kommit till Riksdagens kännedom. Såsom enskild riksdagsledamot har jag deremot för min del icke annat yrkande att framställa, än att detta memorial måtte läggas till handlingarna.

Herr Hallenborg: Såsom af den vid betänkandet fogade reservationen synes, har jag icke deltagit i det slut, hvartill Utskottet kommit. Jag har icke ansett, att ifrågavarande regeringsåtgärd varit af den beskaffenhet, att Konstitutions-Utskottet bort anmäla densamma för Riksdagen, så mycket mindre som i detta fall icke inträffade, hvad eljest någon gång under öfverläggningarna inom Utskottet kunnat hända, att tankarne varit ganska allmänt ense derom, att ett misstag blifvit begånget, ehuru man ansett skäl icke förefinnas att anmäla detsamma för Riksdagen utan låtit dervid bero. Tvärtom voro tankarne här delade angående sjelfva species facti, i det en stor del af Utskottets ledamöter ansåg, att Kongl. Maj:t i denna fråga rätteligen förfarit.

Hvad sjelfva saken beträffar, behöfver jag, efter den utredning, Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet nyss lemnat, icke anföra de skäl, på hvilka reservanterna inom Utskottet i denna fråga stödt sin mening. Jag skulle endast önskat, att vi inom Utskottet kunnat framlägga dessa skäl så tydligt, som Herr Statsrådet här gjort, i hvilket fall resultatet möjligen blifvit ett annat, än det nu blifvit. I afseende å denna liksom andra frågor af ringa betydenhet tror jag, att Konstitutions-Utskottet handlar klokt genom att icke draga

*Anmärkning
mot statsråd i
fråga om Rek-
torn E. Leides-
dorffs löne-
tillägg under
tjänstledighet.
(Forts.)*

*Anmärkning
mot statsråd i
fråga om Rek-
torn E. Leides-
dorffs löne-
tillägg under
tjänstledighet.
(Forts.)*

dem under Riksdagens pröfnig. Ty om Utskottet skulle tid efter annan framkomma med små och obetydliga anmärkningar, skulle följden blifva den, att Utskottet trodde sin uppgift vara att gifva luft åt missnöjet från enskilde å olika orter inom landet, deröfver att ett eller annat kungligt beslut utfallit till den enes eller den andres missbelåtenhet. Jag har föranledts till detta uttalande af en reservation, som återfinnes i betänkandet och hvari omförmälas åtskilliga ärenden, hvilka enligt reservantens mening bort för Riksdagen framläggas. Jag hyser en alldeles motsatt mening mot den af reservanten uttalade åsigt, att ett sådant sätt att gå till väga skulle lända till stort gagn i praktiskt afseende, och jag tror, att jag och de ledamöter af Utskottet som lika med mig ansett, att Utskottet rätteligen förfarit genom att använda en annan metod, kunna med lugn och utan att deraf känna oss nedtryckta mottaga den orlofsedel, som i reservationen tilldelats oss.

Jag anhåller, att betänkandet måtte läggas till handlingarna.

Herr Wallenberg: För nio eller tio år sedan tog jag mig friheten att väcka motion om 107 §:s utstrykande ur vår regeringsform, och jag får säga, att detta betänkande är ett ytterligare bevis derpå, att det alldeles icke är tidsenligt att hafva en sådan paragraf kvar i våra grundlagar. Den var lämplig på den tiden, då det icke fanns någon beröringspunkt mellan Konungens rådgifvare och tre fjerdedelar af Riksdagen, men numera, då Konungens rådgifvare deltaga i förhandlingarna under riksdagarna, är den helt och hållet olämplig. Man kan icke gerna tänka sig, att en Konungens rådgifvare skulle fortfara att utöfva sitt maktpåliggande kall, intill dess något sådant skulle hända som en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t om hans entledigande på den grund, att ett lönetillägg blifvit utbetaladt åt en folkskolelärare. Jag biträder yrkandet, som af de föregående talarne framstälts, att föreliggande memorial måtte läggas till handlingarna.

Herr Nyström: Det är icke för att, såsom en ledamot af Kamraren nyss uttryckte sig, skaffa någon af statsrådets ledamöter obehag, som jag här uppträder, utan för att säga min mening till protokollet, för att der hafva den i en framtid förvarad, att jag anser att i ett par, tre regeringsärenden icke gått till väga som sig bör. Det är nämligen i de frågor, som angå bortlemnandet af vår rikaste egendom i den öfre norden, Gellivaragrufvan. Jag har endast i förbigående velat nämna detta, och tillika säga, att jag i förhållande dermed anser den sak, hvarom nu är fråga, för en obetydlighet, på grund hvaraf och då Utskottet, enligt min tanke, icke framlagt fullgiltiga skäl för användandet af 107 § Regeringsformen i detta fall, jag instämmer i de föregående talarne yrkande, att betänkandet måtte läggas till handlingarna.

Öfverläggningen angående förevarande punkt förklarades härmed slutad, och punkten lades till handlingarna.

Herr Carlheim-Gyllensköld, Theodor, som derefter på begäran erhöi ordet, uppläste ett skriftligt anförande af följande lydelse: Jag vill förutskicka den anmärkning, att jag icke begärt ordet för att göra något som helst yrkande utan endast för att meddela några upplysningar om hvad som blifvit den närmaste följden af ett besvärsmål, hvilket, efter att hafva blifvit redan den 18 Mars 1884 afgjort hos högre myndighet, derefter fullföljts hos högsta myndighet samt den 3 Oktober nästlidna år af denna slutligen afgjorts; hvilket mål vunnit fyra reservanter inom Konstitutions-Utskottet uppmärksamhet, såsom af den i vägmål högsta dömande myndighet afgjorts i strid mot Byggningsbalkens 25 kap. 6 § om vägars underhåll genom påföring af grus och sand. Jag delar Konstitutions-Utskottets majoritets uppfattning, att ifrågavarande regeringsbeslut af den 3 Oktober 1884 icke bort föränleda någon anmälan till Riksdagen, emedan det måste vara lätt ursäktadt om Herr Departementschefen, öfverhopad som han är med expeditioner om likt och olikt, en gång råkar biträda underordnade myndigheters utlåtanden, då de allt ifrån början sammanstämma i att vara vilseledande.

*Angående
ett regerings-
ärende om
underhåll af
ett vägskipte.*

Sammanhanget med och följderna af denna frågas utgång är i korthet följande: En af Konungens Befallningshafvande faststälde en vägsyns godtyckliga föreskrift om åläggande för en väghållningsskyldig att laga sina vägstycken med slagen sten i stället för med grus, som han förut flera år begagnat och som af erfarenheten visat sig försätta vägarne i godt skick. Detta var icke så oväntadt för dem, som känna ortens förhållanden och ovanor. Större var öfverraskningen, då öfverordnad myndighet befans vara af samma mening som Konungens Befallningshafvande, hvilket ledde omedelbart till sorgliga betraktelser och oro, i det länsmännen i orten vid de under hösten 1884 förestående syner kungjorde slagen sten såsom väglagningsämne. En under-rätts dom ansågs sålunda redan såsom ett prejudikat på att godtycke finge sättnas öfver lag samt förment omvårdnad om landsvägs godhet och farbarhet högre än rättvisa och billighet.

Lägger man härtill hvad som under sistlidna år inträffade i landstinget i det län, der detta passerat, så må man icke undra på, att väghållningsskyldige motte trassel, öfvergrepp och godtycke, hvars motstycke lyckligtvis är sällspordt annorstädes. På grund af en skrivelse från en (säger 1) länsman om tillbakaflyttning af tiderna för väglagning och vägsyn, af de förre till September och af de senare till från och med början af Oktober i stället för November, och detta hindrar att, enligt länsmannens mening, snöfall en eller två gånger hindrat vägsynerna, så att hans dyrbara tid måst upptagas med en resa något senare än den vanliga, inkom Konungens Befallningshafvande med hemställan till landstinget om dess uttalande i fråga om denna tillbakaflyttning af tiderna för väglagning och vägsyn. Härvid är att märka, att i regel skördearbetet för landtbrukarne uti ifrågavarande län alltid infaller i September, någon gång en god del in i Oktober månad, samt att snö i detta kustlandskap aldrig ligger länge. För vägsynemännens bekvämlighet ville man sålunda förmena landtmannen till och med att inberga sin skörd, men landstinget afslog med öfverväldigande majoritet detta egendomliga tilltag.

Angående
ett regerings-
ärende om
underhåll af
ett vägskifte.
(Forts.)

Derefter kommo 1884 års vägsyner med kasserade väglotter i massa, der det stående receptet på s. k. förbättring var slagen sten, hvilken i stora kvantiteter skulle påföras under omöjligt kort tid, under det grusgrafvar med prima grus, hvilka af ålder varit uttagna på lagligt sätt af domare och nämnd eller till hvilka länsmän klanderfritt hänvisat väghållningsskyldige för att få yppersta grus, kasserades. Följden häraf kunde endast blifva besvär i massa, ty på 12 à 14 dagar kan ingen hinna skaffa slagen sten till mängd af två till fem tunnor på famnen och sprida den, men långt innan besvärstiden var tilländalupen, bortauktionerades alla de kasserade väglotterna till pris från 4,000 kronor till 200 à 100 kronor. En stor del väglagningskyldige af dem, som besvärat sig, anseende det hopplöst att tvista med, såsom det heter, Konungens »höga» Befallningshafvande, äfvensom en del, som icke besvärat sig, utan lydt åläggandet att bortskaffa det påförda väglagningsämnet, påförde nu å sina vägstycken i stället slagen sten, hvaraf följden blifvit, i en ort, der jag speciellt känner förhållandet, att under denna vinter en hel stor socken varit urstånd-satt att köra en gammal god grusväg, emedan den på långa sträckor blifvit lagad med skarpkantig nyslagen sten, på hvilken folkets oxar icke kunnat gå, långt mindre draga lass. Annu har emellertid icke begärd ny syn hållits hos någon af de besvärande. Huruvida detta härrört af beräkning eller af en tillfällighet, känner jag icke; likvisst är folket benäget att tro det förra.

Sedan högsta myndighets utslag i detta för väghållningsskyldige fruktansvärda mål den 3 Oktober 1884 meddelats, fingo vägsynemännen än mer vatten på sin qvarn, och jag hörde och såg sjelf en sådan med jublande röst och glädjestrålände ögon säga till sin kronofogde: »Nu skola vi tvinga alla bönder att laga vägarne med slagen sten, ty nu hafva vi verkligt prejudikat». Hvad deremot den arme hemmans-egaren med stora vägstycken i dessa tider säger, det kan tänkas men behöfver icke beskrivas.

För den som, i likhet med mig, är alldeles opartisk i frågan, innebär det skedda ringa hugnad för respekterandet af andras rätt, och man kan icke underlåta att finna, att alla öfvergreppen uteslutande emanera från och hafva samband med det af Konstitutions-Utskottets reservanter anmärkta vägmålet, från dess början och långt efter dess slutliga afgörande. Säkert är, att icke blifver det jordbruket ensamt betungande väghållningsbesväret mindre förhatligt genom dylik utgång på likartade mål. Den fattige bonden, trängd på alla sidor af skatter, onera och besvär, dem han dock till yttersta gränsen söker lagenligt fullgöra, tyranniseras blott yttermera af småsattraper och åläggas kostnader lika onödiga och betungande, som de sakna motsvarighet i lag, blott och bart därför att ett underordnad förvaltande verk börjat att i ett fall gifva en orätt tolkning af lagen, hvilken tolkning af högre och högsta myndighet blifvit bekräftad. Sådant alstrar ovilja, förbittring och fruktan att det icke står rätt till med rättsskipningen. Skulle ändring i de påpekade missförhållandena icke ske eller de skedda godtyckligheterna upprepas, så ser jag ingen annan utväg till räddning för de väghållningsskyldige undan ett dylikt ruinöst förmynderskap, än att de af sjelfbevaringsdrift måste sträfv

att få landsstaten och nämndemännen befriade från besväret med vägsynernas hållande, då de visat sig handhafva detta uppdrag med oförstånd, samt söka få uppdraget öfverflyttadt till en kommunal angelägenhet socknevis.

Men, mine herrar, hvad har erfarenheten sagt om lämpligheten af vägar, lagade och underhållna med slagen sten? Jo, den gifver vid handen, att det är en nödfallsåtgärd i lerjordsdistrikter eller på flygsand, der grus icke kan skaffas inom rimliga afstånd, men att denna nödfallsutväg alltid visat sig vara dyr samt förslitande på så väl hästar som åkdon, emedan körbanan å en stenlagd väg icke erbjuder den elasticitet som körbanan på en gruslagd. Denna erfarenhet har man från både Danmark och Skåne. Huru gjorde man emellertid i Skåne? Huru gjorde man i sistnämnda landskap, då slagen sten infördes såsom väglagningsämne på de starkt trafikerade leriga vägarne derstädes? Jo, der reste dåvarande landshöfding sjelf omkring och fick de väghållningsskyldiges skriftliga medgifvande till förändringen, men han gjorde inga öfvergrepp, suspenderade icke lagen för att vinna sitt syfte och trasslade icke hvarken med auktioner å väglotter eller advokatoriska utslag i besvärsmål, utan allt gick genom frivillig öfverenskommelse. Om jag minnes rätt, var det i Österrike, som det försöktes att till underlag under jernvägssleepers använda slagen sten i stället för grus, men stenen måste ganska snart borttagas, emedan den icke gaf efter vid tågs passerande; den hade ingen elasticitet, hvarigenom materielen slets och banan blef obehaglig att åka på, till följd hvaraf slagen sten sålunda blef utdömd till och med såsom ballast på en jernväg.

Som sagdt är, har jag intet yrkande att framställa, utan har blott velat fästa Kammarrens och Kongl. Maj:ts Regerings uppmärksamhet på, hvartill utslaget af den 3 Oktober 1884 ledt och huru det framdeles lär komma att tolkas såsom prejudikat i en eljest ingalunda tvifvel underkastad lagtolkning.

Slutligen lemnades ordet åt Herr Nyström, som yttrade:

Då jag nu fått medgifvande att göra den framställning, jag för en stund sedan ämnade göra, ber jag att en kort stund få taga herrarnes uppmärksamhet i anspråk. Det är, som sagdt, icke för att göra någon af statsrådets ledamöter något obehag, icke heller för att nu framställa något yrkande, som jag begärt ordet, utan endast för att erinra om att det måste vara Konstitutions-Utskottets pligt att noga iakttaga behandlingen af sådana ärenden, som kunna i framtiden, åtminstone under ett halft sekel, vara af den största betydelse för vårt land. Jag anser allt hvad i Konstitutions-Utskottets betänkande finnes anmärkt, vare sig af Utskottets majoritet eller af reservanterna, vara af föga betydelse i jemförelse med anmärkningarna mot de tre Kongl. beslut, som angå Ofoten—Luleåbanan och upplåtelse af mark till densamma, och nu senast upplåtelse af Gellivara grufvor för femtiofyra år till ett utländskt bolag, hvars delegare icke äro kända och som således kunna bestå till nittionio hundra delar af ryska regeringen och till en hundra del af en engelsk firma. Jag vill nu endast erinra om, att i koncessionen den 8 December 1882 bestämdes, att det utländska bolaget eller

Angående ett regeringsärende om underhåll af ett vägskjefe.
(Forts.)

Angående tre regeringsärenden rörande ett bolag för anläggning af jernväg mellan Luleå och Ofoten.

Angående
tre regerings-
ärenden rör-
ande ett bolag
för anläggning
af jernväg
mellan Luleå
och Ofoten.
(Forts.)

innehafvarne af koncessionen skulle, vid koncessionens förlust, den 1 Juli 1884 hafva styrkt sig innehafva tillräckligt kapital, sedermera bestämdt till 7,300,000 kronor, för att bygga bandelen Luleå—Gellivara. Af statsrådsprotokollet den 27 Juli 1884 framgår emellertid, att bolaget då ännu icke visat sig förfoga öfver nämnda kapital, men att Kongl. Maj:t det oaktadt medgaf, att arbetena å jernvägen finge begynnas och detta ehuru nästföregående riksdag, när understödet lemnades, beslutit, att inga eftergifter derefter skulle få ega rum i koncessionsvilkoren. Att Konstitutions-Utskottet icke anmärkt dessa Kongl. beslut anser jag vara origtigt, hvaremot jag finner de öfriga anmärkningarna, utom i afseende å väglagningsfrågan, icke vara af beskaffenhet att förtjena något afseende.

Öfverläggningen i anledning af det föredragna memorialet var härmed slutad.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 10 och 11 innevarande Mars bordlagda utlåtande N:o 13, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel.

1 punkten.

Bifölls.

2 punkten.

Mom. A).

Bifölls.

Mom. B).

Stycket a).

Pension
för Kaptenen
G. A. Höggren.

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Den myndighet, som bäst varit i tillfälle följa Kaptenen Höggrens verksamhet och bedöma betydelsen af hans pligttrogna, ytterst ansträngande och med fara för lif och helsa ofta förbundna tjänstgöring såsom mångårig befälhafvare å postverkets ångfartyg, har åt honom förordat en pension af 4,000 kronor. Då jag emellertid af föreliggande betänkande funnit, att Utskottets samtliga ledamöter ansett den äskade pensionen för hög, vill jag icke ifrågasätta, att Kammararen skulle bevilja det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet, men då jag å andra sidan af en vid betänkandet fogad reservation funnit, att inom Utskottet röster höjt sig för pensionens bestämmande till 3,000 kronor, vågar jag hängifva mig åt den förhoppning, att Kammararen, med beaktande af de skäl, som tala därför, måtte besluta pensionsbeloppets höjande till 3,000 kronor. Då, enligt hvad betänkandet upplyser, Kaptenen Höggrens årsinkomst upp-

gått i medeltal till ungefär 5,600 kronor, kan i förhållande dertill ett pensionsbelopp af 3,000 kronor icke anses vara för högt tilltaget.

Det är visserligen sant, att Kaptenen Höggren ännu icke uppnått den vanliga pensionsåldern. Men härvidlag ber jag att få erinra, att det väl lär vara alldeles otvifvelaktigt, att en sådan tjänstgöring som Kaptenen Höggrens, hvilken omfattat befälhafvareskap å fartyg under vinterfärder å öppna hafvet i vårt klimat, icke i någon mån är jemförlig med de förhållanden, under hvilka statens pensionärer i allmänhet förrätta sina åligganden. Dessutom är att märka, att handelsflottans pensionsanstalt såsom vilkor för pensions åtnjutande uppställer 55 lefnadsår och 25 års inskrifning å sjömanshus, men att Höggren redan tjänstgjort såsom befälhafvare å postverkets fartyg under 27 år. Då man härtill lägger, att skilnaden mellan Kaptenen Höggrens årliga inkomstbelopp och det pensionsbelopp, hvartill han nu föreslås, är så betydlig, att han icke lär förflyttas å pensionsstat, förrän omständigheterna bestämdt hindra honom att fullgöra sina åligganden, lär Kammarerna finna, att pensionsbeloppet icke kommer att af postverket utbetalas, så länge helse och krafter ännu stå Höggren bi eller förr än det blifver honom alldeles omöjligt att tjänstgöra.

Dessa omständigheter har jag velat framhålla i den förhoppning, att Kammarerna, med fäst afseende å desamma, behagade höja den föreslagna pensionens belopp från 2,500 kronor till 3,000 kronor.

Herr De Maré: Det synes mig, att Stats-Utskottet icke vid behandlingen af Kongl. Maj:ts framställning om en pension åt kapten Höggren fäst så stort afseende som det förtjenar, vid det synnerligen ansvarsfulla och mödosamma värf, som i 27 år varit honom anförtrodt; och jag föreställer mig att det hade varit väl värdt, att Utskottet tillstyrkt bifall till det föreslagna beloppet. Då nu emellertid icke så skett, torde föga utsigt förefinnas, att den äskade pensionen af 4,000 kronor blifver beviljad, men jag vågar bedja, att Kammarerna gifver sitt erkännande åt denne oförskräckte sjöman, hvars krafter af tjänstens mödor blifvit brutna, genom att bifalla Herr Nordenfelts reservation om att pensionen bestämmes till 3,000 kronor. Derom får jag vördsam ytka proposition.

Herr Tamm: Då jag deltagit i denna frågas behandling inom Utskottet, anser jag det vara min skyldighet att framlägga de skäl, som för afdelningen varit bestämmande att föreslå det ifrågavarande pensionsbeloppet till 2,500 kronor, och hvilket sedermera antogs af Utskottet i dess helhet.

De skäl, som Kongl. Maj:t anfört för en pension till kapten Höggren af 4,000 kronor, nemligen det nit, han visat såsom befälhafvare på en farlig trafikled, hvarunder han burit ett stort ansvar för människolif, fartyg och gods, har också af Utskottet fullkomligt behjertats, hvilket Utskottet äfven visat genom att medgifva pension, oaktadt han dertill icke varit berättigad. Men i afseende på summan har Utskottet deremot stannat i en olika uppfattning mot hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Detta har sin grund derutinnan, att det synes, som om Kongl. Maj:t, hvilket vi äfven från statsrådsbanken nyss hört varit fallet,

*Pension
för Kaptenen
G. A. Höggren.
(Forts.)*

*Pension
för Kaptenen
G. A. Höggren.
(Forts.)*

låt it sig ledas af en jemförelse med det belopp, som Höggren såsom befälhafvare uppburit i fast aflöning, nemligen 4,320 kronor, och på den grund satt pensionsbeloppet efter de i allmänhet för statens tjenstemän vid pensionering gällande grunder till 4,000 kronor. Utskottet har äfven lagt detta till grund för sina beräkningar, men kommit till annat resultat. Först och främst är att märka, att kapten Höggren icke är i den ålder, som skulle göra honom pensionsberättigad, så vida han varit såsom ordinarie tjensteman anstald. Hela tiden har han tjenstgjort på grund af frivilligt aftal och således genom det är efter år förnyade medgifvande, som innebäres i ett qvarstannande, erkänt och bekräftat att lönen vore tillräcklig, oaktadt några pensionslöften dermed icke vore förenade. Slutligen har Utskottet icke ansett, att sjukdomen är af den art, att den bör hindra honom från att fortfarande bidraga till sitt uppehälle. Detta har varit skälen, som föranledt Utskottet att bestämma pensionsbeloppet till 2,500 kronor, och dermed har Utskottet ansett sig hafva uppfyllt så väl rättvisans som billighetens fordringar.

Jag får yrka bifali till denna Utskottets hemställan.

Herr Forssell, Otto: Då redan en föregående talare, nemligen Herr De Maré, anfört de skäl, som jag här ämnade åberopa, får jag endast med honom instämma i yrkandet, att pensionen sättes till 3,000 kronor.

Friherre Klinckowström: Då jag anser, att det finnes åtskilliga anledningar till att den för kapten Höggren af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen nedsättes till 2,500 kronor från 4,000, som af Kongl. Maj:t föreslagits, har jag i en motion gjort Riksdagen uppmärksam på de förhållanden, som jag i denna fråga anser viktigast: för det första att kapten Höggren icke innehar den ålder, som fordras för att erhålla statspension; för det andra att han visserligen innehaft arfvode, eller hvad man vill kalla det, till det belopp, som Kongl. Maj:t framställt, men, mine herrar, derjemte har en ångfartygsförande kapten så många andra tillfällen att göra sig inkomster af högst betydande beskaffenhet, att han utan tvifvel på dessa inkomster bör kunna lägga tillsammans för sin blifvande ålderdom. Om man jemför den föreslagna pensionen med pensionerna i motsvarande eller ännu högre grader i Kongl. Maj:ts flotta, skall man finna deraf, att en person på den i fråga varande platsen icke gerna kan göra anspråk på högre pension, än Stats-Utskottet föreslaget och med en sådan enighet föreslagit, att jag på det högsta måste loforda den. Det befinnes, att af Utskottets samtliga ledamöter endast två reserverat sig, af hvilka en bestämt sin önskan så, att pensionen skulle höjas till 3,000 kronor. Den andre reservanten har icke nämnt, för hvilka belopp eller i hvilken riktning hans reservation är afgifven.

Under sådana förhållanden vågar jag vördsamt hemställa, att Stats-Utskottets betänkande i denna punkt måtte af Kammaren godkännas.

Herr Wallenberg: Den siste ärade talaren behagade antyda, att det skulle vara tillfällen till biförtjenster för den, som vintertiden

för postbåten mellan Vestervik och Visby. Nog har jag hört talas om att ångfartygsförare på utlandet drifva handel och på så sätt göra sig god förtjenst, men att på den handel, som vintertiden kan drivas mellan Visby och Vestervik, bereda sig någon nämnvärd inkomst, tror jag icke är möjligt. Men det är icke derom frågan gäller. Det är likgiltigt, om kapten Höggren har personlig förmögenhet eller icke; hvad frågan gäller är, huruvida vi icke nu skola visa något erkännande åt hans 27-åriga förtjenstfulla verksamhet såsom vinterpostförare. Jag är öfvertygad att många med mig komma ihåg, när det ansågs alldeles omöjligt att upprätthålla kommunikationen vintertiden med Gotland. Det har icke fallit ur minnet, att det var mycken strid om den saken. Kapten Höggren är i alla fall på detta område en banbrytare och han har verkat i sitt kall på ett sätt, som icke lemnar något öfrigt att önska. Jag tror för min del, att man ej bör jemföra denna pension med de för flottans officerare bestämda, utan man bör tänka på, hvad som blifvit uträttadt under det ena eller det andra uppdraget, och så gerna jag än ser till godo flottans tjänster, skall icke den omständigheten, att pension för kommandörkapten icke är större än den föreslagna, förhindra mig att bevilja dessa af reservanten begärda 3,000 kronor, och ännu mindre tager jag hänsyn till, att personen i fråga icke är i flottans tjänst.

Då herr finansministern behagat förorda den föreslagna förhöjningen af 500 kronor, och då jag derjemte får fästa uppmärksamheten på att pensionen icke är ämnad att utgå, förr än pensionstagaren är otjenstbar och i behof deraf, tror jag verkligen för min del, att det icke vore lämpligt att afvisa detta förslag, isynnerhet som ledamoten från Stats-Utskottet på ett svagt sätt försvarat Utskottets hemställan. Jag anhåller om bifall till reservationen.

Herr Widén: Ehuru jag icke är antecknad såsom reservant mot Utskottets utlåtande, får jag likväl tillkännagifva, att jag icke är nöjd med det slut, hvartill Utskottet kommit. Till följd af den frånvaro från Riksdagen, som varit mig beviljad, hade jag, då ärendet föredrogs i Utskottets plenum, icke hunnit göra mig så förtrogen med hit hörande omständigheter, att jag vågade uppträda mot den afdelnings mening, som förberedt frågan. Men sedan jag fått närmare sätta mig in i till frågan hörande förhållanden, kan jag sannerligen icke finna annat, än att den pension, som af Stats-Utskottet föreslagits för Kapten Höggren, är alldeles för ringa. Man har, såsom vi nyss hörde af den talare, som försvarade Utskottets förslag, visserligen trott sig ega ett stöd i den omständigheten, att Kapten Höggren, för sin tjänst å postångbåt, icke egt rätt till pension såsom andre statens tjänstemän. Men icke bär han skulden deraf utan tvärt om den lagstiftning, som försummat att förläna innehafvarne af hans tjänst sagda pensionsrätt. Utskottet har vidare anfört, att Kapten Höggren icke heller ännu uppnått vanlig pensionsålder. Men så har hans tjänstgöring varit så mycket svårare, hvilket ju visar sig deraf, bland annat, att Höggren i förtid fått sin kraft bruten. Att ligga ute på hafvet i snö, is och storm vintern om kan icke annat än förstöra helsan och det förefaller mig märkvärdigt, att han kunnat hålla ut så länge som han gjort. Följaktligen anser

*Pension
för Kaptenen
G. A. Höggren.
(Forts.)*

*Pension
för Kaptenen
G. A. Höggren.
(Forts.)*

jag, att den kortare tid, han tjenstgjort i förhållande till den tid, som eljest fordras för pensions åtnjutande af dem, som redan hafva denna rätt genom lag, icke bör utgöra hinder för beviljande, åtminstone af den högre summa, som reservanten påyrkat.

Jag anhåller således, att Herr Grefven och Talmannen måtte göra proposition på höjandet af den föreslagna pensionen dertill, att den kommer att utgå med 3,000 kronor per år.

Herr Reuterswård: Jag vill blott med några ord konstatera riktigheten af de uppgifter, som Herr Wallenberg lemnade, nemligen att för omkring 28 år sedan satte man i fråga först och främst, huru vida man kunde konstruera ett fartyg så beskaffadt, att det kunde upprätthålla vinterpostföringen mellan Vestervik och Visby. Redan detta var ett svårt problem för den tiden, men det löstes likväl af Motala verkstads snillrike ingenjör. Största svårigheten fann man dock sedan ligga deri, att få någon som kunde föra ett så beskaffadt fartyg. Kapten Höggren var då maskinist vid Motala verkstad och han hade mod att säga: »har jag varit med om att bygga fartyget, så vågar jag äfven föra det»; och han har fört det på det mest berömvärda sätt och gjort sig väl förtjent af den pension, som nu är i fråga. Skulle någon vara berättigad att räkna dubbla tjensteår, så vore det kapten Höggren. Han har slitit så ondt i sina dagar, att den föreslagna pensionen är alldeles för liten. Då man emellertid icke kan hoppas att få mer, än reservanten föreslagit, får jag förena mig med dem, som yrkat bifall till detta förslag.

Friherre Leijonhufvud: Jag får endast anmäla, att jag i Utskottet röstat för en pension af 3,000 kronor. Att jag icke kommit med bland reservanterna, beror derpå, att stundom utskottsarbetet är så påskyndadt, att man icke hinner med hvad man skulle. På denna grund har jag ej blifvit antecknad såsom reservant, och jag kommer således äfven här att rösta för ett anslag af 3,000 kronor.

Herr Bäckström: Jag tror verkligen, att Stats-Utskottet beviljat den i fråga varande pensionen till ett belopp af 2,500 kronor just för att, om jag så får säga, vara förekommande mot Baron Klinckowström. Om jag icke missminner mig, lät det ungefär så: »när han har rätt någorlunda, skall han äfven få rätt.» Jag tror eljest, att Utskottet icke varit obenäget att föreslå de 3,000, synnerligen som äfven från Andra Kammaren kraftiga stämmor höjdes, som förordade detta belopp.

Här har mycket ordats om karlens duglighet och rådighet, hvarigenom han många gånger räddat det dyrbara fartyget med menniskolif och last, och jag instämmer deri till fullo. För min del får jag förorda ett belopp af 3,000 kronor. Att 4,000 kronor varit lämpligare och mer passande, derom är jag fullt öfvertygad, men jag tror, att mannen vore illa betjent med ett sådant beslut i Första Kammaren, då det endast skulle hafva till följd, att Andra Kammaren omfattade Utskottets förslag. Då deremot möjligen ett belopp af 3,000 kronor kan gå igenom i båda Kamrarna, får jag förorda detta senare belopp.

Herr Lundin: För min del får jag säga, att jag anser denna sak särdeles behjertansvärd och hoppas, att Kammarrens flertal skall antaga det af reservanten framställda förslaget. Att mina sympatier i allmänhet äro hos dem, som yrka på sparsamhet och att jag söker uppfylla alla billiga fordringar som i den riktningen ställas på mig, det erkänner jag villigt, men under så ömmande omständigheter som de förevarande kommer jag att rösta för ett anslag af 3,000 kronor. Jag har aldrig hört annat än de vackraste loford om personen i fråga och om hans vid alla tillfällen visade mannamod. Utsatt för de största faror, har han aldrig tvekat att gå ut. Jag tillhör således dem, som yrka pensionens bestämmande till 3,000 kronor, och får derom värdigt samt anhålla om proposition hos Herr Talmannen.

*Pension
för Kaptenen
G. A. Höggren.
(Forts.)*

Friherre von Vegesack: Då jag fullkomligt känner till hvad en vinterfärd på Östersjön vill säga, skulle jag helst önskat att Kapten Höggren, som i allo gjort sig förtjent af så väl postverket som af passagerare och varuafsändare, med hvilka han till följd af sin befattning egt gemenskap och hvilkas odelade bifall han vunnit på gamla dagar, blefve tilldelad den väl förtjenta pension, som Kongl. Maj:t behagat föreslå, eller 4,000 kronor, men då icke detta lär kunna ske, måste äfven jag inskränka mig till att bifalla den af Herr Nordenfelt i hans reservation föreslagna summan, nemligen 3,000 kronor.

Jag kan liksom Herr Reutersvärd intyga svårigheten att få någon, som ville åtaga sig befälet på den ångbåt, hvilken var afsedd att föra posten mellan Vestervik och Visby, och till slut måste Poststyrelsen förfråga sig hos Kapten Karlsund, som konstruerat och byggt bemälda ångbåt, om han kände någon passande karl till denna ansvarsfulla befattning. Han sade då: »den bäste jag kan uppgifva, är Kapten Höggren.»

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan derpå att Utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att pensionsbeloppet 2,500 kronor höjdes till 3,000 kronor, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr Spånberg begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller stycket a) i mom. B) af 2 punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles stycket med den ändring, att pensionsbeloppet 2,500 kronor höjes till 3,000 kronor.

*Pension
för Kaptenen
G. A. Höggren.
(Forts.)*

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 23;

Nej — 79.

Stycket b).

Bifölls.

Stycket c).

Herr Carlson, Fredrik: Jag får hemställa, att på grund af det nyss fattade beslutet Kammaren måtte med 500 kronor, motsvarande skilnaden mellan Utskottets förslag och det nu fattade beslutet, höja den här uppgifna summan dels på pensionsstaten, dels den totala omkostnaden.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll Kammaren Utskottets förevarande hemställan med den ändring, som föranleddes af Kammarrens beslut i afseende på stycket a), så att anslaget till pensionsstaten för år 1886 bestämdes till 73,990 kronor.

Mom. C).

Herr Carlson, Fredrik: Jag anhåller i enlighet med hvad jag nyss yrkat, att här utförda summor höjas med 500 kronor med anledning af Kammarrens beslut om förhöjning i pensionen åt kapten Höggren.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls förevarande moment med den ändring, som föranleddes af Kammarrens beslut beträffande mom. B), så att beloppet 5,694,500 kronor utbyttes mot 5,695,000 kronor, och beloppet 224,500 kronor höjdes till 225,000 kronor.

Mom D).

*Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.*

Herr Wallenberg: Här är ett litet ord, som gör en stor början till ett helt och hållet nytt åskådningssätt i afseende på postverkets inkomster och utgifter. Här är fråga om att vi skola förändra postverket, som förr var ett tryckande onus för jordbrukare, hemmansägare och många andra genom kronobrefbäringen. Nu är här föreslagit, att postverket skall blifva en inkomstkälla för statsverket. Detta kan naturligtvis icke medgifvas på annat sätt än på den allmänna rörelsens bekostnad. Det är denna omständighet som gör, att jag tillåter mig fästa Herr Talmannens uppmärksamhet på, att *ingen* kan undgå att hafva nytta eller skada af postväsendets beskaffenhet. Om vi nu börja med att af postverket skaffa oss inkomster, blir den naturliga följden den, att vid hvarje riksdag, då det begäres någon förbättring uti postväsendet, säga de sparsamme: nej, den eller den

förbättringen af postväsendet gör att staten får så eller så många kronor mindre i inkomst. Det är den allra största fara att vidtaga den nu föreslagna förändringen.

Dessutom förefaller det mig bra märkvärdigt, att man i detta betänkande säger, att man skall taga af postverkets *reserverade medel*. Man talar om reserverade medel till postverkets behof.

Jag vet intet olidligare än skatt på rörelsen. Låt hvar och en efter sin inkomst skatta hvad skäligt kan vara, men lägger man skatt på rörelsen, kommer man snart i en förlägenhet, som man icke nu kan ana.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att ett bref från Sverige till Tyskland kostar *mera* än ett bref från Tyskland till Sverige, oaktadt den internationella öfverenskommelsen. Det kommer sig deraf, att det kostar 20 pfennige från Tyskland till Sverige, men 20 öre från Sverige till Tyskland, och att en riksmark är ungefär 89 öre, men en krona 100 öre. Jag anhåller, att den föredragna punkten måtte antagas med den förändring, att i stället för orden: »för *statsverkets* räkning levereras» måtte sättas orden: »för *postverkets* räkning levereras».

Herr Carlson, Fredrik: Af betänkandet behagade Kammaren inhemta, att beslutet om här ifrågavarande hemställan blifvit fattadt enhälligt af Stats-Utskottet. Ingen af dess ledamöter har haft betänklighet vid att förena sig i detsamma.

Det har icke utgått från något misskännande af postverkets betydelse eller af postverkets gagnande verksamhet. Men vare sig en enskild eller staten drifver en rörelse, som gifver en årlig nettoinkomst af 600,000 till 700,000 kronor, och som dessutom har en reservfond af öfver 2,000,000 kronor, kan det väl icke vara något oväntadt eller olämpligt deri, att, när öfverskott uppkomma, någon del deraf måtte tillfalla egaren.

Detta är icke heller något nytt. Det är i sjelfva verket två föregående riksdagar, som hafva yttrat denna samma tanke, men de hafva icke yrkat på omedelbar verkställighet deraf, emedan då ännu förestod oss en framtida åtgärd, den nedsättning af brefportot, som nu blifvit vidtagen. Herr Finansministern har också i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 1 December 1883 yttrat, att staten borde i en snar framtid hafva att paräkna inkomst af postverket.

Rigtigheten häraf bekräftas också af förhållandet i andra länder. I alla europeiska länder, med undantag af Ryssland, drager staten inkomst af sitt postverk, utan att den därför på minsta sätt misskänner dess bestämmelse att vara en kulturanstalt. Stats-Utskottet har för att visa detta meddelat en tabell öfver dessa inkomster, men det har icke sagt, att förhållandena i alla dessa länder äro de samma som i Sverige; det har sagt att *bland* dessa länder äro äfven sådana, som i afseende på folkmängd och andra förhållanden kunna jämföras med vårt, och det tror jag vara väl grundadt.

Jernvägstrafiken är ock en rörelse, som staten drifver. Men den gick äfven i förstone på samma sätt. Den behöll alla sina besparingar till dess att 1859 års Riksdag beslöt hemställa hos Kongl. Maj:t, att öfverskottet måtte levereras till statsverket. Vid följande riksdagar

Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)

*Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)*

beräknades detta till ett visst belopp för hvarje år och är nu betydligt, utan att jernvägstrafiken lidit.

Jag tror således att hvad Utskottet här föreslagit icke är någon oegentlighet utan ligger i sakens egen natur.

Det är för öfrigt en bekant sak, att ännu på 1850-talet beräknades ett visst belopp af postverkets inkomster såsom ingående i inkomstberäkningen för statskassan och det var först när den stora portoned-sättningen vid införandet af medelportot skedde, som detta upphörde. Då hade postverket en betydlig tunga genom nödvändigheten att med landsvägsskjuts fortskaffa alla sina effekter. När sedermera jernvägar i allt större antal uppstodo, blef detta en lättnad i trafiken och de årliga öfverskotten hafva blifvit allt större, så att på några få år dessa öfverskott uppgått till 2,272,000 kronor. Då var, enligt Utskottets mening, tiden inne, då något bidrag af postverkets inkomst kan ingå till statens allmänna kassa.

Detta torde hafva så mycket större skäl för sig som staten bidrager till postverkets inkomster med betydliga belopp. Utskottets betänkande visar, att, sedan fribrefsrätten upphörde, staten betalar i postafgifter en växande summa, som för 1884 uppgått till omkring 350,000 kronor.

Att den föreslagna åtgärden skulle motverka benägenheten för förbättringar inom postverket, tror jag för min del icke och slutar detta deraf, att sedan den tid, då det beslutades att jernvägstrafikmedlen med en viss del af nettobehållningen skulle ingå till Riksgäldskontoret icke, så vidt jag har mig bekant, visat sig hos Riksdagen någon motvilja att bevilja hvad som behöfts för jernvägstrafikens utveckling. Jag tror att det ena ändamålet ganska väl står tillsammans med det andra.

Icke heller tror jag att det är origtigt af Utskottet, att sedan det accepterat den beräkning af bristen för 1886, som är af Poststyrelsen uppgjord och enligt hvilken denna skulle uppgå till 224,000 kronor — nu mera här rättadt till 225,000 kronor — Utskottet föreslagit, att ett motsvarande belopp skulle af den samlade fonden, i enlighet med dess bestämmelse, utgå, äfvensom att, i fall denna brist skulle blifva större, äfven det sålunda uppkommande behof skulle fyllas ur fonden.

Om deremot, sedan genom dessa anvisningar det är sörjdt för fyllandet af möjligen uppkommande brist, det verkliga resultatet blifver, att ett öfverskott uppkommer, så bör, enligt Utskottets förslag, detta öfverlemnas, och detta torde i sjelfva verket, såsom ock Finansministern yttrat, falla af sig sjelft. Jag tror icke, att man kan säga, att någon del af den samlade fonden ingår till statsverket, men väl att, sedan fonden anlåtats enligt sitt från början bestämda ändamål, postverkets öfverskott ingå till statskassan.

Den fond, som nu hopat sig i Statskontoret, uppgår till 2,272,000 kronor för postverkets verksamhet. Denna fond har uppkommit i följd af 1881, 1882 och 1883 års riksdagsbeslut, och öfverskottsmedlen skulle ingå till Statskontoret för att, efter Kongl. Maj:ts bestämmande, användas till postverkets behof. Denna fond och dess starka tillväxt bevisa just, hvilken ständigt ökad nettoinkomst postverket har. Att detta verk skötes väl, det har ingen förnekat. Det har Utskottet varit

*Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)*

den första att erkänna; ingen anmärkning eller liknelse till anmärkning ligger i denna hemställan. Men då de nämnda Riksdagarne *icke* beslöto, enligt hvad som var föreslaget, att postverket skulle i allmänhet bibehålla sina besparingar, utan att dessa skulle *för det näst följande året* aflemnas till Statskontoret, var detta utan tvifvel ett steg på den väg som leder till deras öfverlemnande till statsverket. Att nu fortsätta på samma väg och ytterligare kumulera denna fond, när den vunnit denna styrka, i stället för att låta den fungera enligt sitt ändamål, har syntts Utskottet vara olämpligt.

Jag ber att få anföra ännu några siffror. Det har städse åberopats såsom ett hufvudsakligt skäl för uppläggande af denna fond, att man borde vara beredd att möta den förlust, som kunde uppkomma af brefportots nedsättande från 12 till 10 öre. Jag ber nu att få redogöra för huru postverket sjelf beräknat denna minskning. För 1885 är beräknadt, att den sammanlagda bristen i postverkets stater skulle utgöra 303,000 kronor. Men större delen af denna brist eller nära 200,000 kronor uppkommer genom ökning af en del tjenstemäns aflöningar och genom antagande af flera biträden. *Den* bristande inkomst för året, som skulle uppkomma genom portonedsättningen, reducerar sig således till omkring 100,000 kronor. Detta är alldeles i öfverensstämmelse med hvad Herr Finansministern yttrade till statsrådsprotokollet vid sin tillstyrkan om denna portonedsättning; han förmodade nemligen att inkomsterna skulle blifva större och utgifterna mindre än som beräknats.

För år 1886 är det af postverket beräknadt, att sammanlagda bristen skulle blifva 225,000 kronor, men den hufvudsakligaste delen af denna brist uppkommer genom tillökning af tjenstemännens löner — med 183,000 kronor — och den beräknade bristen för portonedsättningen belöper sig för 1886 endast till 42,000 kronor. Således synas icke några omständigheter vara för handen, som numera böra väcka bekymmer i anledning af portonedsättningen eller gifva anledning till den tanke, att någon förlägenhet för postverket skulle uppkomma i händelse Utskottets förslag antoges.

Inom Utskottet har till och med varit ifrågasatt, att någon del af denna stora samlade fond, 2,272,000 kronor, skulle komma statsverket till godo; men Utskottet har icke velat föreslå detta därför, att det ansåg, att när denna fond en gång blifvit öfverlemnad till Kongl. Maj:ts disposition, borde icke någon framställning i detta afseende göras af Riksdagen. Postverket har således fortfarande en fond af omkring 2,000,000 kronor i reserv för sina utgifter. På sätt Utskottet meddelat, har postverkets inkomst under de senaste åren i medeltal stigit med 600,000 å 700,000 kronor. Intet bör således vara att befara i afseende på det möjliga behofvet af förbättringar. En tillökning af de lägre tjenstemännens löner har en talare sagt, skulle vara behöflig; men under de sistförflutna åren hafva successiva förslag till en förbättring framstälts och blifvit bifallna, så att denna förlidet år kunde sträcka sig till föreståndarne af 7:de klassens postkontor och 2:dra klassens postexpeditörer, och vid denna riksdag till löneförbättring för extra biträden äfvensom för den lokala postbrefbäringen.

Af allt detta synes ovedersägligen framgå, att vare sig man ser på den fonds styrka, som redan är bildad, eller på årsinkomsternas

*Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)*

stigande belopp eller på de beräkningar, som gjorts rörande den af portots nedsättning möjligen uppkommande brist, eller på de beslut Riksdagen förut fattat, inga betänkligheter af verklig betydelse förekomma mot hvad här är hemställt, utan vågar jag på grund af hvad som blifvit anfördt anhålla om bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Friherre Klinckowström: Lika med den siste talaren, hvars åsigt jag i nästan alla hänseenden delar, får jag yrka bifall till Stats-Utskottets betänkande i denna punkt ock dertill tacka Utskottet för att det kommit till detta slut. Öfver hvad Herr Wallenberg behagat anmärka mot en sådan åtgärd, att nemligen, om öfverskott på postverket uppstode, dessa medel skulle indragas till statskassan, kan jag icke annat än rätt mycket förvåna mig. Det är dock allmänt känt, att det är för kapitalet posten är af den största betydelsen. Postverket har också gått långt i generositet. Vid näst sista riksdagen genomfördes en nedsättning af postportot icke obetydlig, och detta förorsakade det allmänna en förlust af 303,000 kronor. Postverket har i de flesta länder lemnat icke obetydliga bidrag till de allmänna utgifterna. Det synes af sidan 18 i betänkandet att betydliga dylika bidrag utgöras i synnerhet i Stor-Britannien, Tyskland, Frankrike, Österrike, Ungern och Amerikas Förenta Stater. Om vi jemföra oss med Tyskland salunda, att vi anse våra förhållanden med afseende på befolkningen vara ungefär $\frac{1}{10}$ med hänsyn till Tyskland, skulle vårt bidrag från postverket åtminstone uppgå till bortåt 3,000,000 kronor. Här vet man icke till hvilken summa det uppgår, men en sådan föreskrift, som här af Stats-Utskottet blifvit föreslagen, finner jag högst välbetänt och riktig. Jag skulle velat gå ännu längre. Det blir nog en framtidsfråga att indraga hela den reserverade fonden, som postverket nu har, och att Kongl. Maj:t i den mån postverket behöver medel i proposition till Riksdagen begär sådant. Herr Wallenberg var rädd för ett sådant Riksdagens inblandande i statens angelägenheter. Men, mine Herrar, hvem är det som sitter vid kassan, om icke Riksdagen allena. Hvem skall bestämma anslaget efter sig förteende omständigheter, om icke Riksdagen allena? Att då öfverlåta denna makt på regeringen, har i många hänseenden visat sig vara ganska betänkligt. Det är icke få tillfällen, der misshushållning och der ett dragande af anslag från det dermed afsedda ändamålet till ett annat egt rum till följd af Kongl. Maj:ts allt för stora makt öfver statsmedlen under framfarna tider.

Då det säkerligen icke kommer att blifva något annat resultat i denna punkt än bifall till Utskottets förslag, kan jag emellertid afhålla mig från hvarje vidare ordande i detta ämne.

Hans Excellens Herr Statsministern The mptander: Då den förevarande punkten kommit på tal, ber jag att få begagna tillfället att ytra några ord, helst postverkets förhållanden under senare åren varit så beskaffade, att möjligen ett och annat från äldre tider råkat i förgätenhet. Förhållandet har nog förut tidtals varit, att postverkets öfverskott tagits i anspråk för statsverket, och det ligger i sakens natur, att om på denna inkomsttitel årliga uppbörderna stiger till högre

belopp än som åtgår — den användes nämligen i främsta rummet till verkets utgifter — öfverskottet måste, der ej annorlunda af Riksdagen medgifves, ingå till statskassan. Emellertid blefvo inkomsterna för postverket för några år sedan otillräckliga för utgifterna. Då uppkom brist och en postverkets skuld till statsverket. Sedermera inträdde åter en förändring. Inkomsterna flödade rikligare och postverket blef i tillfälle att återgälda sin skuld. Postverkets finansiella ställning visade sig fortfarande gynsam, och fråga väcktes om åtskilliga portonedsättningar. Riksdagen har också under senare åren på hemställan af Kongl. Maj:t beviljat en mängd nedsättningar, och den senaste mest omfattande bifölls förra året och afsåg allmänna brefportots nedsättande med 2 öre. För att emellertid möta det möjligen på postverkets finanser menliga inflytande, som under första tiden efter dessa portonedsättningar skulle kunna inträda, föreslog Kongl. Maj:t för tre år sedan, att postverkets öfverskott under de närmaste åren skulle få afsättas till en särskild fond för verkets egna ändamål. På grund af de medgifvanden Riksdagen lemnat, hafva ock under de senare åren en dylik afsättning egt rum och en fond blifvit bildad, om hvars belopp uppgifter äro lemnade i betänkandet. Men gifvet är att i samma stund Kongl. Maj:t icke af Riksdagen begär vidare tillstånd till afsättande af öfverskotten, dessa öfverskott komma att gå till statskassan, och då Kongl. Maj:t förut uttryckligen förklarar att 1884 vore det sista för hvilket Kongl. Maj:t ifrågasatte detta reserverande af öfverskotten för postverkets egna ändamål, samt Kongl. Maj:t nu icke begärt något dylikt medgifvande är det således klart, att de öfverskott som möjligen uppstå på postuppbörden för 1886, äfven om ingen bestämmelse meddelas, komma att ingå till statsverket. Blir så händelsen, har jag deremot så mycket mindre något att erinra som jag icke kan dela den förste ärade talarens uppfattning, att det skulle vara olämpligt, att postverket bidroge till statsverkets allmänna utgifter. Jag har förut i afgifna yttranden erinrat om förhållandena i detta afseende i andra länder och Stats-Utskottet har i sitt betänkande gjort detsamma. Väl synas postafgifterna böra sättas låga, men om postinrättningen genom korrespondensens tillväxt likväl blifver en vinstgifvande affär, så bör staten, som drifver denna affär, också få deraf hemta skälig vinst. Men det är en annan sak i detta Utskottets betänkande, som icke i lika mån varit för mig tillfredsställande, och det är att Utskottet såsom en möjlighet förutsatt, att till statsverket kunde komma att ingå icke allenast det blifvande öfverskottet, utan äfven ett belopp af den reserverade fonden. Skilnaden mellan Kongl. Maj:ts framställning och Utskottets förslag ligger deri, att enligt Utskottets förslag ett belopp kan komma att från fonden ingå till statskassan, medan Kongl. Maj:t föreslagit, att postverkets uppbörd i första rummet skall användas till postverkets utgifter och att, om postuppbörden icke räcker till, den derigenom uppkommande brist skall fyllas af de reserverade medlen. Kongl. Maj:t, som gjort en förslagsberäkning af postuppbörden, har kommit till den slutsats, att den sannolika bristen skulle komma att belöpa sig till 226,000 kronor och därför ansett att denna brist borde fyllas af de reserverade medlen. Stats-Utskottet har deremot gått längre. Det har så att säga slagit fast den af Kongl. Maj:t gjorda förslagsberäkningen

Angående disposition af öfverskott å postverkets inkomster.
(Forts.)

*Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)*

så att i stället för att Kongl. Maj:t sagt, det postverkets uppbörd, den må gå till hvad belopp som helst, först bör användas till postverkets utgifter och den uppkommande bristen fyllas af de reserverade medlen, har Stats-Utskottet sagt, att först postverkets inkomster, beräknade till det af Kongl. Maj:t föreslagna belopp af 5,470,000 kronor, skola användas till postverkets utgifter och sedan dertill användas de 224,500 kronor, som skulle utgå af reservfonden, samt att, om öfverskott uppkommer å postverkets inkomster, detta skall gå in till statsverket. Postverkets utgifter äro af Stats-Utskottet beräknade till 5,694,000 kronor. Om jag nu föreställer mig att postverkets uppbörd går till samma belopp, så kommer, efter Kongl. Maj:ts förslag, postuppbörden att vara tillräcklig för postverkets utgifter och ingenting kommer att tagas från de reserverade medlen, men, efter Stats-Utskottets förslag, komma dessa 224,500 kronor att i alla fall tagas från de reserverade medlen och i stället komme öfverskottet att inlevereras till Statskontoret. Det är deri skilnaden ligger mellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag. Enligt det senare skulle nyssnämnda belopp alltid utgå af reservfonden, äfven om det icke behöfves för postverkets utgifter, men, enligt Kongl. Maj:ts förslag, skulle det icke utgå i annan händelse än det är för postverket behöfligt. Utskottets förslag är således liktydigt med att man liksom dragit ett tillskott från reservfonden in i budgeten för att användas till statsverkets allmänna utgifter. Det är detta, som förefallit mig mindre egentligt. Jag har emellertid icke tänkt ifrågasätta och vill icke heller nu ifrågasätta någon ändring i Utskottets hemställan, emedan jag tror att frågan för nästa år icke har någon synnerligen stor praktisk betydelse, enär postverkets uppbörd sannolikt icke blifver så stor att de förhållanden, jag nyss förutsatte, komma att inträffa, utan detta tillskott från de reserverade medlen lär antagligen behöfvas för postverkets eget ändamål och då blir Utskottets förslag faktiskt utan vidare betydelse, men jag har likväl velat fästa uppmärksamheten på det, som sagdt, oegentliga uti att låta på något sätt denna fond för reserverade medel lemna tillskott till den allmänna budgeten. Sådant kan aldrig med dess bildande hafva varit åsyftadt. Då denna fond bildades, framhöll jag för min del, såsom ett hufvudsakligt motiv därför, att den skulle vara en reservfond, i fall de portonedsättningar, som skulle komma att ega rum, under den första tiden kunde komma att utöfva ett mindre fördelaktigt inflytande på postverkets finanser. Riksdagen ville icke gerna acceptera denna uppfattning om fondens betydelse, troligen emedan man icke ville på förhand binda sig i afseende på portonedsättningarna, utan Riksdagen förklarade, att den ginge in på dessa afsättningar till fonden, för att derigenom bereda medel till utveckling af och förbättringar inom postväsendet. Nu har Stats-Utskottet emellertid frångått denna uppfattning, ty Stats-Utskottet säger på sid. 17 i sitt betänkande: »Då nu det hufvudsakliga syftet med bildandet af denna betydliga fond varit att bereda möjlighet till nedsättning af det inrikes brefportot» — — — etc. Utskottet har således frångått den uppfattning, som det förut haft, nemligen att denna fond hufvudsakligen skulle afse postväsendets förbättrande. Jag anser mig dock böra framhålla att det onekligen gifves åtskilligt inom postväsendet, som kan tarfva förbätt-

ring och hvarför fordras utgifter af den omfattning, att det kan vara förbundet med en viss svårighet att därför bereda medel i den årliga budgeten. Hvad Riksdagen förut framhållit med afseende på systemålet för denna fond tror jag följaktligen att man nu icke bör frångå, utan tvärt om fasthålla, så att fonden får den afsedda användningen. Jag vill dock säga, att jag icke kan bestrida, det icke Stats-Utskottet kan hafva rätt i sin uppfattning derom, att fonden till sitt närvarande belopp blifvit något högre, än som på förhand kunnat beräknas och för postverkets egna ändamål möjligen kan vara af nöden under den närmaste framtiden. Jag kan medgifva, att en del af denna fond möjligen kan utan olägenhet användas för andra ändamål än postverkets egna, och jag skulle därför funnit det hafva varit mindre besynnerligt, om Stats-Utskottet begärt en utredning om den saken, hellre än att begära den utredning, som innefattas i den följande punkten, och hvilken utredning gifver sig sjelf samt skulle hafva lemnats vare sig begäran derom framstälts eller icke. En utredning huru vida, och i hvad mån den nu samlade fonden behöfdes för postverkets egna ändamål och i hvilken grad den kunde påräknas för andra statsverkets ändamål, det hade varit en utredning, hvars nytta jag som sagdt lättare kunnat fatta än den nu begärda. Om en sådan utredning skulle gifva vid handen att en del af fonden kunde användas för andra ändamål, så vore det emellertid i min tanke i alla fall mindre välbetänkt att deraf draga nytta för den årliga budgeten, utan då vore det bättre att låta en sådan andel af fonden såsom en samlad tillgång anvisas för något annat statsverkets ändamål, som vore af beskaffenhet att därför behöfde för en gång användas större belopp än som i den årliga budgeten bekvämligen kunde inrymmas; och sådana statsändamål finnas många. Nog är det mera skäl att så förfara, än att, såsom i detta betänkande är antydt, anslå bidrag af fonden till löpande utgifter årligen. Det är på dessa omständigheter jag velat fästa uppmärksamheten, dock utan att påkalla någon ändring i den föredragna punkten, i synnerhet som jag fruktar att, sedan punkten C. är godkänd, punkten D. blir af föga betydighet.

Angående disposition af öfverskott å postverkets inkomster.
(Forts.)

Herr Wærn, Carl Fredrik: I afseende på postverkets ställning och dispositionen af dess öfverskottsmedel är jag i det mesta af samma åsigt som Hans Excellens Statsministern och Chefen för Finansdepartementet, men då jag begärt ordet, vill jag taga tillfället i akt och i någon mån komplettera hans yttrande i afseende å de historiska uppgifterna rörande postmedlen och tala om huru det var stäldt, när jag hade den äran att vara finansminister. Postverket hade då samlat en fond, bestående af statsobligationer, och förvaltade sjelf denna fond. Vid den tiden behöfdes ökning af de kontanta medel, som stodo till Statskontorets disposition för skötseln af dess rörelse, och det beslöts då att denna fond skulle lika med flere andra fonder till Statskontoret öfverflyttas. Så hände det, att denna fond växte till en storlek, som ansågs obehöfelig för postverket, och då blef en del deraf tagen till statsverkets behof. Denna del frånskildes sålunda från postverket och ingick till statsverkets allmänna behof. Ett sådant förfarande anser jag vara det rätta och härigenom uppfyllas alla de fordringar, som kunna ställas på att statsverket får hvad som finnes af öfverskotts-

*Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)*

medel från postverket, liksom från hvarje annan industriell inrättning, som staten har. Om den lemnar vinst, som är för densamma obehöflig, så bör denna vinst genast ingå till statsverket. Så tillgick det då. Sedermera inträffade det förhållande, att, såsom Herr Statsministern nämnde, genom kronobrefbäringens upphörande och poststationers inrättande i stället, postverkets utgifter betydligt öfverstego dess inkomster. Bristen måste fyllas genom förskott af Statskontoret, till hvilket postverket således kom i skuld, och så fortgick det en tid, till dess affäerna blefvo bättre. Postverket betalade då fullt sina skulder och har åter fått ett öfverskott. Nu stå vi inför den frågan, huru vi skola reglera postverkets stat. Jag är i det afseendet af samma åsigt som den förste ärade talaren, med de modifikationer, Herr Statsministern framställde, nemligen att det är i högsta grad farligt att betrakta postverket, som har att verkställa en så ofantligt stor och vigtig rörelse icke blott för varuutbytet och industrien, utan äfven för hela vårt folk, såsom en anstalt, hvarifrån man skall taga så mycket penningar som möjligt, och att på förhand bestämma huru mycket man derifrån skall taga till andra ändamål. Det enda rätta är, enligt mitt förmenande, att postverkets medel skola för postverket behållas, så länge de för rörelsen kunna erfordras, och att dess öfverskott skola läggas till statsverket. Så tillgick förut, när postverket sjelf hade en reservfond. Finnes det tillräckligt med penningar, så minska denna fond; men att ställa postverket utan all reservfond, hvartill Stats-Utskottet här gjort början, då det föreslagit, att denna riksdag minska fonden med 224,500 kronor och att framställning hos Kongl. Maj:t borde göras derom, att Kongl. Maj:t, vid framläggandet för nästa Riksdag af förslag rörande postverkets stater för år 1887, ville låta utreda och hos Riksdagen föreslå med hvilket belopp postverket bör bidra till statsverkets inkomster under nämnda år — således utan allt afseende på huru dess egna finanser ställa sig — det är i högsta grad farligt och olämpligt.

En ärad talare af Stats-Utskottet höll ett mycket vackert tal om huru gynsam sinnesstämningen för postverket varit i Stats-Utskottet och huru den utan allt tvifvel äfven skulle så förblifva. Att man nu minskar reservfonden med 224,500 kronor, vittnar dock icke om en dylik sinnesstämning. För öfrigt vill jag fråga hvilken erfarenhet talaren har i detta hänseende. Jo, han hade funnit det i Stats-Utskottet. Jag har deremot suttit i Bevillnings-Utskottet, der det afgöres, icke om postverkets utgifter, utan om dess inkomster och huru det bäst skall befrämja sitt ändamål; och jag måste säga att jag har en motsatt erfarenhet. Det finnes många, som icke tro sig hafva så stor fördel af postverket som andra hafva, och hvilka därför yrkat, att postverket icke skulle hafva något kvar till denna vigtiga institutions utveckling, utan att allt hvad vi kunde få af detta verk borde tagas. Många hafva denna tanke. Är det nu första Kammarens mening att säga, det denna grund är den rigtiga och att vi skola taga allt hvad vi kunna af postverket, då blifva inga reformer gjorda i postväsendet, inga nedsättningar i postafgifterna vidtagna. Jag vill i detta hänseende erinra om önskvärdheten af minskning i postportot för försändelser härifrån till utlandet och från utlandet till Sverige. Det är farligt att ställa så till, ty vi få må hända icke ut den summa, hvar-

med det bestämts att postverket borde bidraga till statsverkets inkomster, och i sådant fall skulle då postverkets rörelse minskas, postgångar indragas, lättnaden för den allmänna rörelsen upphöra o. s. v. Jag afstyrker bifall till punkten E). I afseende på punkten D) instämmer jag uti Herr Statsministerns yttrande, men då jag nu icke hunnit formulera förslag i denna riktning, hoppas jag att en efterföljande talare vill göra det.

Angående disposition af öfverskott å postverkets inkomster.
(Forts.)

Herr Forssell, Hans: Stats-Utskottet har vidlyftigt ordat om postverkets skyldighet att bidraga till statskassans allmänna behof, och jag vill för min del alldeles icke bestrida, att icke statsverket kan hafva rättighet att påräkna någon inkomst af postanstalterna i Sverige såsom i andra länder. Jag vill dock, med afseende på här framställda jämförelser med andra länder, fästa uppmärksamheten på det förhållande, att Sverige alldeles icke är att likställa med sådana länder som Storbritannien, Tyskland och Frankrike, och att man genom en aritmetisk uträkning icke kan komma till en sannolikhetsberäkning öfver hvad det svenska postverket bör lemna, enär postverkets förmåga att lemna ett öfverskott utöfver driftkostnaderna måste i Sverige vara mycket mer begränsad än i Tyskland eller Frankrike. I ett land, der befolkningen är så gles och der afstånden äro så stora som i Sverige, och der likväl anspråken på bekvämlighet för de posttrafikerande oupphörligen växa och tillgodoses, så att man gerna fordrar samma bekvämligheter för den svenske trafikanten som för den tyske eller franske, i ett land, der trots befolkningens gleshet tusentals poststationer blifvit inrättade med ordinarie postförelser flera gånger i veckan, der må man icke begära, att öfverskottet utöfver driftkostnaderna skall blifva i någon mån lika stort som i de mera och tätare befolkade länderna. Detta hvad beträffar beräkningen och fordringarna på postverket! Men så tillkommer i afseende på det svenska postverket, att i ett land med stora afstånd och gles befolkning driftkostnaderna nödvändigt äro utsatta för större kastningar och vexlingar än i ett tätare befolkadt land.

För tio år sedan infördes detta nya system för postförelsen, och redan fem år derefter voro vi fullkomligt på underbalans. Då visade det sig, att kostnaden för postförelsen mellan de många stationerna hade vuxit långt utöfver det beräknade beloppet, och följderna blef, att postverket icke bar sig. Ställningen var under några år alldeles försvifad. Förslag framställdes om reduktioner på posttrafikens bekvämlighet, och det var icke ringa svårighet att den tiden få postverkets behof tillfredsställda af Riksdagen. Sådana förhållanden kunna inträffa ännu en gång. De inträffa helt naturligt, när rörelsen inom landet blifver liflig, när kostnaden för häst och karl fördubblas eller till och med tredubblas, såsom det hände åren 1873—1878. Vi kunna ju hoppas, att Sverige ännu en gång, huru mörkt det nu än må se ut, skall komma tillbaka till en liknande, för dess industriella verksamhet lycklig period. Då kommer nödvändigt en svår tid för postverket, och inträffar sedan ett bakslag i affärsställningen med ty åtföljande nedgång i trafiken och sålunda äfven i postverkets inkomster, såsom det skedde 1878—1879, så stå vi der med underbalans. Det är därför som det svenska postverket med all säkerhet behöfver en reservfond, en fond,

Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)

vid hvars egenskap att kunna disponeras af Kongl. Maj:t jag icke fäster så mycket afseende, men som bör vara till hands för att i hårda tider tjena till en hjälp för att få postverkets budget att vederbörligen gå ihop, så att Riksdagen under sådana tider icke må behöfva vidtaga utomordentliga åtgärder för betäckande af brister, eller möjligen frestas till indragningar, menliga för rörelsen. Derföre är jag af den öfvertygelse, att en reservfond, ungefär af den storlek Herr Statsministern beräknat, ännu är nyttig att hafva och att den icke utan nödtvång bör förminskas. Jag skulle derför för min del gerna sett att Utskottet icke, såsom nu skett, väckt fråga om fondens amortering. Såsom Stats-Utskottet nu formulerat sitt förslag, skall nemligen fonden ovilkorligen komma att under år 1886 minskas med 224,500 kronor. Skillnaden mellan Utskottets förslag och Kongl. Maj:ts är väl egentligen icke så ofantligt stor. Under förutsättning att Kongl. Maj:ts beräkning af inkomsterna är fullt exakt, ernås efter Kongl. Maj:ts förslag alldeles samma resultat som efter Utskottets, men under den förutsättning åter, att dessa beräkningar äro något lägre än verkligheten, eller att man kan hoppas på något högre inkomster, lemna Kongl. Maj:ts förslag en utsigt till att fonden kan blifva orubbad. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skall nemligen anslagsstaten tillgodoses dels genom inkomsterna, beräknade till 5,470,000 kronor, och dels, i fall inkomsterna icke förslå till utgifterna, genom ett grepp i reservfonden, hvilket innebär, att, om inkomsterna icke blott uppgå till det beräknade beloppet, utan öfverstiga detta och räcka till utgifternas täckande, så behöfver icke fonden minskas, emedan efter Utskottets förslag fonden i hvarje händelse minskas, äfven om inkomsterna kunde täcka utgifterna.

Det rätta hade, för dem, som härutinnan hysa samma åsigt som jag, varit, att vid punkten C) göra ett försök att återställa Kongl. Maj:ts förslag. Sedan detta tillfälle olyckligtvis blifvit försumadt, får jag bekänna, att en ändring af punkten D) är ganska svår att åstadkomma. Hvarje inskjutande här af ett förslag att utaf öfverskottet 224,500 kronor skulle lemnas till postverket och resten till Statskontoret blefve för krångligt. Ett beslut i öfverensstämmelse med Herr Wallenbergs förslag skulle innebära, att Riksdagen till fonden gifve mer än Kongl. Maj:t förutsatt och att fonden finge ökas huru långt som helst. Jag anser derför ock, efter Herr Statsministerns yttrande, att det knappt är skäl att yrka bifall till Herr Wallenbergs förslag, men jag kan i afseende på punkten D) icke undertrycka den mening, att den i hvarje händelse är öfverflödigt. Jag skulle redan af det skälet vilja yrka på afslag å denna punkt, likasom jag sedermera kommer att yrka afslag på punkten E), emedan jag anser det för tidigt att bestämma något om de inkomster, statsverket kan beräkna af postverket. Derom få vi tala en annan gång, när det visat sig, huruvida den senaste stora förändringen, nedsättningen af portot, ökar postverkets tillgångar eller må hända för den närmaste framtiden minskar desamma. Jag yrkar afslag på punkten D).

Friherre af Ugglas: Till en början ber jag få förklara, att jag så till vida står på Stats-Utskottets ståndpunkt, att äfven jag anser

postverket vara en bland de statsinrättningar, hvaraf staten gerna må få inkomst, om postverkets inkomster lemna öfverskott. Detta har också i många år blifvit tillämpadt, hvarom jag sjelf har erfarenhet från den tid jag hade äran att vara Finansdepartementets chef. Men äfven med en sådan åsigt kan jag icke instämma uti hvad Stats-Utskottet här har föreslagit. Af Statsministerns yttrande likasom af Utskottets föreliggande betänkande är det nemligen tydligt, att ett bifall till Utskottets hemställan skulle ovilkorligen leda derhän, att icke blott öfverskottet å postverkets ordinarie inkomster skulle inlevereras till Statskontoret, utan att derutöfver ett belopp af 224,500 kronor, som måste tagas af den omtalade fonden, skulle för statsverkets räkning användas, och dermed skulle vi för första gången medgifva, att af denna postverkets reserverade fond anslag för statsverkets behof skola anvisas. Detta vill jag för min del icke vara med om. Visserligen har Utskottet här i detta betänkande sagt, att denna reservfond egentligen afsåg att bereda tillfälle att genomföra den efterlängtdade reformen af portonedsättningen från tolf till tio öre. Men, enligt min öfvertygelse, och jag tror att äfven Riksdagen förut uttalat samma mening, är ändamålet med denna fond att befrämja utvecklingen af postväsendet i allmänhet, och icke får man säga, att alla reformer inom postverket äro afslutade med denna sista. Det återstår ännu många andra ganska viktiga och nödvändiga att genomföra inom detta verk, och deribland kan jag icke underlåta att framhålla det mycket trän-gande behovet af ett bättre aflöningssystem. Det har i många år varit en allmän klagan öfver, att de lägre tjänstemännen inom postverket icke åtnjuta den aflöning, som kunde vara skälig och billig. Man har hållit denna lönefråga tillbaka, dels derföre att postverket under en tid har kämpat med daliga finanser och dels emedan man på senare tiden företrädesvis önskade nyss omförmälda portonedsättning. Nu synes likväl tiden vara inne att taga itu med denna viktiga reform. Men för denna och många andra dylika reformer inom postverket synes det mig vara alldeles nödvändigt, att verket eger en betydlig reservfond, som kan tillgripas i och för genomförandet af sådana reformer, hvilka för tillfället ovilkorligen komma att förorsaka en nedsättning i postverkets inkomster. Utan att nu vilja uttala mig om den rätta siffran för denna reservfond, vill jag dock såsom min mening uttala att man icke bör röra vid densamma, förrän det har blifvit utredt, huru stor fonden bör vara. Om Utskottet i punkten D hade tillstyrkt en underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t om en utredning rörande denna sak, då skulle jag, för min del, icke hafva haft något deremot likasom jag icke har något att invända mot att sedan Riksdagen bestämt fondens storlek, hvad som sedermera kunde finnas öfrigt, af nu besparade medel finge användas för statsverkets behof. Men utan en sådan utredning vågar jag, som sagdt, icke tillstyrka en nedsättning i den summa, som för närvarande fins. Hvar och en erinrar sig nog med hvilka stora svårigheter postverket hade att kämpa för några år sedan, då, må hända något för hastigt, en mängd genomgripande reformer på en gång genomfördes, hvarigenom postverkets utgifter så ökades, att dess inkomster icke räckte till. Huru väl hade det icke varit, om vi då hade haft en sådan reservfond för att möta

Angående disposition af öfverskott å postverkets inkomster.
(Forts.)

Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)

de tillfälliga utgifter, som då uppstodo, och min öfvertygelse är, att hvar och en, som vill befördra postverkets utveckling, måste i likhet med mig hålla på, att en stor reservfond finnes. Då emellertid det nu är fråga om att röra vid denna reservfond och då härtill kommer att, på sätt Hans Excellens Herr Statsministern visat, om postverkets ordinarie inkomster öfverskrida hvad som är beräknadt, detta öfverskott kommer statsverket till godo, så vet jag icke, hvartill hela denna punkt skall tjena, utan förenar mig med Herr H. Forssell och yrkar afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Wallenberg: Det gläder mig verkligen att finna den allmänna meningen uttala sig emot den förändring, som Stats-Utskottet här, om också i mycket liten dosis, har velat införa i vår blifvande budget. Man bör komma i låg, att postverket har fått vidkännas betydliga förändringar på senare tiden. Postskjutsen har ifrån ett *onus* förvandlats till en inkomstkälla. Kronobrefbäringen är afskaffad, och nu senast har klockares skyldighet att bära bref också bortfallit. Men hvad som ännu ingen talare har fäst uppmärksamheten på, är det, att postverkets bidrag eller betalning för transport till jernvägen är alldeles för liten. Härom träffades öfverenskommelse, då det var bekymmersamt för postverket, och med hänsyn dertill stannade man vid en ganska låg siffra. Denna omständighet bör äfven tagas i betraktande. Vidare vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att man icke skall anse, att alla förbättringar inom postväsendet nu äro fullbordade, utan bör man tvärt om hoppas, att förbättringarne skola fortgå. Om också de icke kunna företagas så tätt på hvarandra som skett under de senaste tio åren, så är det dock säkert att de ännu behöfvas, och vill man väl använda tillgångarna, så skall man tänka på att posttjenstemännens löneförmåner nu äro ganska usla, ja, så usla, att jag icke kan tänka mycket illa om den, som under trycket af brödbekymmer tar för sig ur en eller annan värdeförsändelse. Jag förenar mig med dem, som hafva yrkat rent afslag på denna punkt.

Herr Carlson, Fredrik: Stats-Utskottet har varit utsatt för åtskilliga anfall, men då olyckligtvis så väl ordföranden på den afdelning, der denna fråga behandlats, som Utskottets ordförande äro af giltiga förfall förhindrade att i dag här närvara, har jag blifvit nödsakad att ännu en gång begära ordet för att försvara Utskottet. Först ber jag då att få fästa Kammararens uppmärksamhet på, att ingen af de talare, som här uppträdt, undantagande kanske den siste bland dem, har bestridt riktigheten deraf, att postverket bör lemna ett bidrag till statsverkets allmänna utgifter. I samma syfte har Herr Statsministern yttrat sig, likaså de föregående Riksdagarne. Då här nu säges, att det är fråga om att »nedsätta» den fond, som har blifvit afsatt för postverkets räkning, så måste jag bekänna, att jag icke rätt kan fatta hvad dermed menas. Hvilket är då denna fonds ändamål? Är det meningen, att den i alla tider skall stå orubbad såsom ett ståtligt monument, eller har den icke till ändamål såsom föregående Riksdagar vid dess bildande beslutat, att när brist uppkommer i postverkets stat, då tjena till att fylla denna brist. Detta är ju ingenting annat

*Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)*

än hvad Utskottet föreslagit, nemligen att när man förutsett att för den ingående statsregleringsperioden en brist uppstår i postverkets stat, fonden skall användas att fylla den. Man har beräknat denna brist fullkomligt lika med hvad postverket sjelf har beräknat. Så vida den brist, som derutöfver *skulle kunna* uppkomma, är af samma natur som den sålunda beräknade bristen och följaktligen står i samma förhållande till fondens bestämmeelse som denna, är det väl ock rätt, att äfven denna ytterligare brist fylles af fonden.

Vidare ber jag att mot de föregående talare, som hafva yrkat, att denna fond bör vara *större* än den ifrågavarande, få återropa Herr Statsministerns yttrande att han anser fonden redan vara *»något högre»* än postverkets behof egentligen påkallar. När han då tillika gaf vid handen, att det *kan* komma i fråga att af denna fond något belopp öfverföres för andra statsbehof, hvilket är Kongl. Maj:ts höga rätt att föreslå, skall man då icke kunna vara trygg i den åsigten att fonden är tillräcklig?

En högt aktad talare har sagt, att kostnaderna äro oberäkneliga, då de till stor del uppkomma af den till följd af de stora afstånden försvårade landsvägstrafiken. Men af räkenskaperna för de sista förflutna åren framgår, att omkostnaderna för landsvägsskjutsen betydligt minskats, hvarvid jernvägarne anlitas allt mer och mer. Förhållandena hafva i detta afseende betydligt förändrats sedan föregående tider.

Jag tror således icke, att man skulle behöfva att till en oförutsedd framtid hafva en så betydlig summa, som här är i fråga, utan att röra den. Skulle en utredning i det afseendet anses behöflig — en utredning som synes mig redan vara åstadkommen genom redogörelsen för fondens årsinkomster under de senast förflutna och för de brister, som deraf böra fyllas för de kommande åren — torde det vara lämpligast, om Kongl. Maj:t behagade bifalla en sådan, enär fonden en en gång är öfverlemnad till Kongl. Maj:t, och det således helt och hållet beror på Kongl. Maj:ts bedömande huruvida den bör kvarstå till sitt nu varande belopp eller huruvida någon del deraf kan öfverlätas till andra behof.

Emellertid bör Riksdagen nu fatta något beslut. Vid 1882 och 1883 års riksdagar hade Kongl. Maj:t begärt, att postverkets inkomster för framtiden skulle öfverlemnas till Statskontoret för att sedermera användas till postverkets utgifter. Riksdagen biföll likväl denna framställning endast för ett år i sänder, förutseende den tid, då någon del af dessa behållningar kunde komma statsverket till godo. Sistlidne Riksdag afgaf i afseende härpå icke något yttrande, af det enkla skäl att det just var denna Riksdag som beslöt portonedsättningen från 12 till 10 öre, till följd hvaraf väntades en ej obetydlig brist. Men sedan detta nu blifvit verkställt, synes det lämpligt om i sammanhang med den föregående punkten ett yttrande afgifves, huru det skall förhållas, i händelse öfverskott skulle uppkomma, och då finner jag, för min del, det öfverensstämma så väl med sakens natur likasom med Riksdagens uttalande i samma ämne, att de öfverlemnas till statsverket. Med afseende på de farhågor, som hafva uttalats, att Riksdagen skulle motsätta sig nödiga förbättringar, vill jag för öfrigt endast nämna, att, enligt erfarenheten inom Stats-Utskottet, icke den ringaste in-

Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)

vändning gjorts mot att förbättringar inom postverket vidtagas, och det oakadt dessa förbättringar egentligen ginge ut på höjande af tjenstemännens lönevilkor, hvilket eljest ofta plägar möta motstånd. För min del är jag fullkomligt öfvertygad, att postverket kan både tidsenligt utvecklas och vidtaga alla nödiga förbättringar samt tillika lemna någon del af sina öfverskott till statsverket, och jag är så mycket mera öfvertygad derom, som det icke är begärdt, att *alla* öfverskottsmedel skola öfverlemnas till statsverket, utan endast att ett belopp må bestämmas, som man kan anse skäligt utan fara för postverkets vidare utveckling. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Törnebladh: Frågan om bildande af särskilda fonder bredvid och utom den ordinarie budgeten är alltför omtvistad för att jag nu skulle inlåta mig på en vidlyftig utredning af densamma. Så mycket torde dock nu kunna sägas, att den närvarande tiden icke synes i allmänhet vara stämd för bildande af dylika fonder, och äfven denna frågas historik, hvilken torde behöfva något belysas, talar för ett dylikt påståendes berättigande. Ty här har icke Riksdagens mening någonsin varit att bilda hvad man kallar en verklig fond för framtiden, utan helt enkelt en tillfällig fond, afsedd för några år. För att kunna bestyrka detta ber jag få uppläsa den motivering, som 1882 och 1883 års Stats-Utskott har haft med afseende på anslaget till postverket och den begärda rättigheten att använda öfverskottsmedlen för postverkets egen räkning. 1882 års Stats-Utskott säger: »Att postförbindelserna inom landet fortfarande behöfva utvidgas och förbättras torde vara obestriddigt, och synas medel härtill böra beredas från tillgängliga öfverskott å postverkets inkomster». Sedermera argumenterar Utskottet med afseende derpå, att under de närmast föregående åren i postverkets stat hade uppkommit en brist. Derefter fortsätter Utskottet: »Vid sådant förhållande torde det vara lämpligt, att då ifrågavarande förskott blifvit till fullo godtgjorda, hvilket, enligt hvad Utskottet inhemtat, nu egt rum, postverket för den närmaste framtiden sättes i tillfälle att af blifvande öfverskottsmedel, utom behöflig förstärkning af kassaförlaget, bestrida till äfventyrs erforderliga kostnader för postutvexlingens underlättande. Att deremot för en längre framtid afse möjligen uppkommande öfverskott uteslutande för postverkets räkning utan hänsyn till det bidrag, som postverket med stigande inkomster torde kunna till statsverket aflemna, kan så mycket mindre anses vara af omständigheterna med nödvändighet påkalladt, som dylikt medgifvande i fråga om telegrafverket hittills endast lemnats för ett år i sänder. Visserligen har såsom särskildt skäl för det äskade medgifvandet anförts behovet af nedsättning i de inländska portosatserna, men då frågan härom icke nu föreligger till afgörande, finner sig Utskottet så mycket mer förhindradt att, i och för en möjligen ifrågakommande åtgärd, om hvars lämplighet och rätta tidpunkt Stats-Utskottet saknar anledning och befogenhet att närmare utlåta sig, tillstyrka Riksdagen att fatta ett beslut, som skulle medföra en inskränkning i kom-

mande Riksdagars rätt att förfoga öfver postverkets öfverskott». Tydligare och klarare kan knappast Stats-Utskottet yttra sig i fråga om sjelfva vigten af att Riksdagen har förbehållit sin rätt att vid hvarje särskild förekommande statsuppgörelse pröfva hvad som kan vara för ändamålet lämpligt, i hvilket afseende naturligtvis frågan om förbättringar af aflöningsförhållandena vid postverket, huru önskliga sådana än må vara, dock alltid måste komma att bero på ett beslut inom Riksdagen. 1883 års Stats-Utskott åberopar det utlåtande, som afgafs 1882, och säger helt kort: »Utän att inlåta sig på frågan om den framställning angående nedsättning af det inrikes brefportot, som enligt hvad föredragande Departementschefen i Statsrådet antydt, kan komma att inom kort till Riksdagen göras, anser sig Utskottet, i öfverensstämmelse med hvad Stats-Utskottet vid 1882 års riksdag yttrat, och med afseende å vigten deraf att icke genom att redan för nästkommande år taga någon del af postverkets öfverskottsmedel å anspråk för statsverkets räkning, försvara tilläfventyrs behöfliga förbättringar i postutvexlingen, böra hemställa» etc. Dessa båda utlåtanden, jemförda med hvarandra, visa på det tydligaste, att denna så kallade »reservfond», enligt Stats-Utskottets mening, skulle vara mera af tillfällig art och afse de allra närmaste åren och således icke en ständig fond, som för framtiden skulle disponeras bredvid den ordinarie budgeten, och i och med tvisten om detta äro vi inne på denna tvist om högheter och rättigheter, som alltid kan vara ganska farlig att väcka. Jag tror icke, att med den stora betydelse, som postkommunikationerna hafva, och som naturligtvis Riksdagens alla ledamöter från de särskilda orterna böra sentera, det kan vara någon synnerlig fara, att icke behöfliga förbättringar skola af Riksdagen beviljas. Men skulle deremot fråga här uppkomma att hafva en betydligare fond, fortfarande stäld till regeringens disposition, då kan det lätt hända, att denna fråga antager något större dimensioner, än från början var afsedt. Hvad beträffar den nu föredragna punkten D, är det redan anmärkt, att det är svårt att göra någon ändring i denna efter det beslut, som blifvit fattadt.

I punkten E skulle ändring visserligen kunna göras, i det att frågan om den begärda utredningen afslås; det kan vara likgiltigt, då i alla fall uti Kongl. Maj:ts proposition en sådan utredning alltid kommer att intagas. Men det synes mig, som om äfven diskussionen just nu om denna sak i Kammaren har visat, att det kan vara skäl, att man får denna sak fullkomligt på det klara för sig, innan en blifvande Riksdag fattar något beslut i det ena eller andra afseendet, hvarföre jag, för min del, skulle vilja anhålla om bifall till Utskottets hemställan utan att dock dervid fästa någon synnerlig vikt, eftersom det ligger i sakens natur, att utredningen kommer att gifvas i statsverkspropositionen.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Af några ledamöter från Stats-Utskottet har åtskilligt blifvit yttradt, som jag anser icke böra med tystnad förbigås. Den ene talade om fonder i allmänhet och förmenade, att det icke skulle tjena till något att bilda en reservfond, om man icke finge använda den. Det är nog riktigt. Men alla bolag och industriella företag, som hafva en reservfond, tänka sig ingalunda, att

Angående disposition af öfverskott å postverkets inkomster.
(Forts.)

Angående
disposition af
öfverskott å
postverkets
inkomster.
(Forts.)

denna fond skall tömmas till yttersta skärfven, utan tvärt om afsättes alltid årligen något dertill, så att, om den under ogynsamma förhållanden måste tillgripas och således minskas, den dock alltid, så snart bättre tider åter inträffa, får ökade tillgångar att möta nya kommande behof. Så bör ock ske för postverket, der åtskilligt ännu kan inträffa, och man med afseende på framtiden bör erinra sig, att icke lång tid förflutit, sedan portonedsättningen och upphörande af kronobrefbäringen genomfördes. En talare lade vikt på, att meningen icke vore, att postverket skulle lemna mera medel från sig än som det icke behöfver. Det är riktigt. Men Stats-Utskottet vill här, att Riksdagen först skall bestämma huru mycket som skall aflemnas till statsverket, men att ingenting skall gå till reservfonden, och i nästa punkt att Kongl. Maj:ts skall utreda och för Riksdagen förklara, med hvilket belopp postverket skall bidra till statsverket, likasom om meningen skulle vara den, att först skall statsverket bestämma, huru mycket penningar det vill hafva, och sedan får man tala om förbättringar och utveckling af postverket.

Den siste talaren misstog sig fullkomligt om hvad här är fråga. Här är icke fråga om några aflöningsförhållanden, om Kongl. Maj:ts eller Riksdagens supremati eller någon utvidgning af Kongl. Maj:ts rättigheter, utan här är helt enkelt meningen den, att postverket icke i något fall skall få använda sina öfverskott, utan dessa skola *ovilkorligen* lemnas till Statskontoret, hvarigenom man således vill, att postverket i allmänhet skall betraktas såsom en inkomstkälla, för hvilken man årligen skall bestämma, huru mycket den ett kommande år skall lemna ifrån sig — utan afseende på de förhållanden, som då kunna inträffa. Jag hoppas, att Riksdagen skall anse, att postverket är till för allmänhetens skull och att endast hvad som för en förfluten tid befinnes vara verkligt öfverskott må indragas till statsverket. Så fort Riksdagen då afgör, att dessa medel äro för postverkets ändamål obehöfliga, komma de ju i alla fall statsverket till godo. Men icke är det rätt att säga, att först skall statsverket hafva så eller så mycket och sedan får postverket reda sig med resten så godt det kan. Jag anhåller om afslag på denna punkt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen, enligt de derunder framställda yrkandena, propositioner först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå, samt förklarade sig finna den senare propositionen besvarad med öfvervägande ja.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller mom. D i andra punkten af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 13,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, afslås momentet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 43;

Nej — 47.

Mom. E.

Herr Wallenberg: I öfverensstämmelse med Första Kammarens redan fattade beslut anhåller jag helt enkelt om afslag på denna punkt.

*Ifrågasatt
utredning rö-
rande post-
verkets bidrag
till statsverkets
inkomster.*

Herr Carlson, Fredrik: Då en talare yrkat afslag, torde det tillåtas en ledamot af Utskottet att yrka bifall. Jag beder att till hvad jag förut yttrat få tillägga några ord till förtydligande. Det är icke här fråga om att allt, hvad som af postverkets rörelse år 1887 kan blifva nettobehållning, skulle i sin helhet aflåtas till Statsverket. Det är endast fråga om att, i enlighet med hvad som tillförene skett i fråga om postverket och hvad som sedan en följd af år sker med jernvägstrafiken, äfvensom i enlighet med hvad i andra länder eger rum, af denna behållning beräkna ett visst belopp, såsom börande ingå till statsverket såsom en dess inkomst. Om exempelvis 6 à 7 hundra tusen kronors öfverskott uppstår, så lära 1 à 2 hundra tusen kronor utan fara öfverlemnas till statsverket och det öfriga blifver fullt tillräckligt för postverkets behof.

Herr Forssell, Hans: Kammaren har för en liten stund sedan hört Herr Statsministern förklara sig vara af ungefär samma mening som Stats-Utskottet, likasom han redan förut till statsrådsprotokollet förklarar det icke vara ett obefogadt anspråk på postverket, att det-samma må, när sådant låter sig göra, lemna något bidrag till statsverket och att reservfonden nu är tillräckligt stor. Vid sådant förhållande synes det mig alldeles obeföfligt, att Riksdagen skrifver till Kongl. Maj:t för att låta Kongl. Maj:ts regering veta, att Riksdagen önskar, att postverket måtte lemna något öfverskott till statsverket. Man kan ju vänta sig, att icke någon vidare framställning göres om reservfondens ökande och då blir helt enkelt följden, att allt det öfverskott utöfver utgifterna, som postverkets inkomster lemna, af sig sjelf går till statsverket.

Jag finner häri tillräcklig anledning för yrkande om afslag å Utskottets hemställan såsom alldeles öfverflödigt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

3—5 punkterna.

Biföllos.

*Personel
löneförbättring
åt Lektorn vid
Skogsinstitutet
A. E. Holmgren.*

6 punkten.

Herr Evers: Då ingen af de ärade reservanterna vid mom. b, hvilka yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag, begärt ordet, anbåller jag att mot Utskottets hemställan i denna del få anföra, att domänstyrelsen, som har att öfvervaka undervisningen vid Skogsinstitutet, känt sig manad att till Kongl. Maj:t göra framställning om ett personelt lönebidrag till Lektorn vid nämnda institut Holmgren. Förhållandet är nemligen, som herrarne af det föreliggande betänkandet behagade finna, att Lektor Holmgren under en tid af öfver 26 år varit anställd såsom lärare vid Skogsinstitutet i de naturvetenskapliga ämnena, de första 15 åren mot ett årligt arvode af 1,000 kronor, derefter under 1 år 1,200 kronor och sedan 1876 mot en lön af 2,500 kronor. Då Lektor Holmgren på ett synnerligen förtjenstfullt sätt bestridt denna sin lärarebefattning, ansåg sig Domänstyrelsen böra hemställa, att Holmgren måtte komma i åtnjutande af en personlig löneförbättring af 1,000 kronor eller att hans lön måtte höjas till 3,500 kronor. Om man nemligen jemför denna aflöning med de löner, som lektorerna vid statens elementarläroverk åtnjuta, hvilka senare utgöra i lägsta lönegraden 2,500 kronor med rätt till 4 alderstillägg à 500 kronor vardera efter intjenta 5, 10, 15 och 20 år, så uppgår slutligen dessa till 4,500 kronor. Dessutom åtnjutes dyrtidstillägg med 500 kronor i de tre lägsta lönegraderna och 250 i högsta lönegraden, hvadan lägsta lönen uppgår till 3,000 kronor och högsta till 4,750 kronor, hvarförutom lektor vid läroverk i Stockholm har 600 kronors hyresbidrag. Visserligen kan man anmärka, att den undervisningsskyldighet, som lektorerna vid statens elementarläroverk lemna, är något större, hvad timantalet i veckan beträffar, än den, som Lektor Holmgren vid skogsinstitutet har sig ålagd, men deremot kan med skäl anföras, att undervisningen i en tillämpningsskola, sådan som Skogsinstitutet, der nemligen elever först mottagas efter aflagd maturitetsexamen, af lärarne kräfvor mera förberedande arbete, och då det dessutom är nödigt, att läraren i dessa för den blifvande forstmannen så viktiga ämnen följer med forskningen på det naturvetenskapliga området jemväl i utlandet, måste deråt egnas ej så liten tid. Detta har Lektor Holmgren äfven gjort, och bästa beviset derför är den mängd förtjenstfulla arbeten och läroböcker Lektor Holmgren utgifvit, hvarå jag här har en förteckning å icke mindre än 33 stycken. Då härtill kommer, att Lektor Holmgren har förmågan att icke allenast på ett teoretiskt utan äfven på ett praktiskt sätt lemna undervisning i sitt ämne, har Domänstyrelsen haft all anledning hemställa om en löneförbättring åt Lektor Holmgren.

Kongl. Maj:t, som behjertat denna framställning, har nu af Riksdagen äskat, att åt Lektor Holmgren måtte anvisas en personel löneförbättring af 1,000 kronor årligen.

Stats-Utskottet har emellertid afstyrkt denna framställning och som motiv för sitt afslag anført, att då Lektor Holmgren åtnjuter och under flera år åtnjutit ett anslag af 1,000 kronor årligen från Landtbruksakademiens förvaltningskomité, hvilket anslag stälts till komiténs förfogande »för utbredning af kännedom om de för landtbruket skad-

liga insekterna m. m.», giltig anledning saknades att nu åter bevilja förhöjning i de till Holmgren från Skogsinstitutet utgående löneförmåner.

Jag ber då att få fästa denna ärade Kammares uppmärksamhet derpå, att detta anslag af 1,000 kronor, som Lektor Holmgren åtnjuter från Landtbruksakademiens förvaltningskomité, måste betraktas såsom varande af en mera tillfällig beskaffenhet. Det är naturligtvis helt och hållet beroende på, huru vida hans krafter kunna medgifva att fortfarande verkställa de tröttande resor, som äro förenade med det arbete, han för förvaltningskomitén utför, och att påyrka ett afslag på en framställning om löneförbättring, därför att han har en tillfällig inkomst från en annan institution, förefaller mig något egendomligt, så mycket mera som det arbete, Lektor Holmgren utför för Landtbruksakademien, hufvudsakligen infaller under den tid, då det är ferier vid Skogsinstitutet, och det torde vara hårdt, att om han kan förtjena något extra på detta sätt, under denna tid, som han eger fritt disponera, man deraf skall känna sig förhindrad att bevilja honom det lönetillskott, hvarom här är fråga och hvartill han enligt mitt förmenande är fullt berättigad.

Jag vågar därför hemställa, att Kammarerna, med afslag på Utskottets förslag å mom. b, måtte bevilja hvad Kongl. Maj:t äskat, nemligen ett personellt årligt lönetillägg af 1,000 kronor åt Lektor Holmgren, så länge han innehar sin befattning såsom lärare vid Skogsinstitutet.

Herr Tamm: Det är hårdt att andra gången nödgas uppträda i en fråga, der känslan kanske mera än positiva grunder komma att blifva bestämmande, men jag måste här framställa de skäl, som för Stats-Utskottet i denna fråga varit afgörande.

Man ser tydligt just af den framställning, som kommit från Domänstyrelsen, att det icke är för Lektor Holmgren, såsom *lärare i Skogsinstitutet*, som denna lönetillökning blifvit begärd, då det yttras, att den är begärd »på det Holmgren måtte sättas i tillfälle att utan näringsbekymmer fortfarande såsom hittills egna sina krafter åt forskningen»; och detta bestyrkes ytterligare deraf, att Kongl. Maj:t icke tillstyrkt detta lönetillägg åt honom såsom lärare vid Skogsinstitutet, utan såsom ett personellt tillägg; således torde den nyss anförda jämförelsen mellan lektor vid Skogsinstitutet och lärare vid statens elementarläroverk icke vara fullt tillämplig. Jag tror dessutom, att den tid, som lärarne vid elementarläroverken äro upptagna för sin undervisning, är betydligt större, än den som fordras af Lektor Holmgren. Jag kan således icke godkänna denna jämförelse och jag finner af det som anförts, att det egentligen är för Lektor Holmgren *såsom forskare*, som detta anslag blifvit begärtd. I denna punkt kan man icke låta bli att tänka på, att det finnes många, som få offra hela sin kraft och sin helsa i vetenskapens tjänst på sådana vetenskaper, der allmänheten icke bemärker dem, utan de få tyst och stilla gå sitt lif fram utan allt erkännande. Stats-Utskottet har å andra sidan lagt märke till, att i detta fall Lektor Holmgrens verksamhet faller inom en sådan art af vetenskapen, att han både vunnit offentligt erkännande och att hans verksamhet icke varit utan att bereda honom ekonomisk fördel. Det är endast

*Personel
löneförbättring
åt Lektorn vid
Skogsinstitutet
A. E. Holmgren.
(Forts.)*

*Personel
löneförbättring
af Lektorn vid
Skogsinstitutet
A.E. Holmgren.
(Forts.)*

på denna grund som Stats-Utskottet såsom ett bevis påpekat, att han har använts af Landtbruksakademien och derföre åtnjuter ett arfvode af 1,000 kronor. Det torde heller icke vara alldeles obekant, att han äfven ofta användes för att göra åtskilliga undersökningsresor och att han då derför uppbär arfvode och tillika har sina resor deraf såsom studieresor bekostade. Det är från denna synpunkt, som Utskottet har afslagit Kongl. Maj:ts framställning, och dertill har kanske kommit såsom ett ännu mera påverkande skäl, att Utskottet har dragit sig för, att med Riksdagens medverkan just ett personellt tillägg beviljas. Det har sina sidor att göra detta, då lätteligen personliga sym- och anti-patier göra sig gällande och så lätt den personliga bekantskapen eller kännedomen om den ena eller andra personen påverkar och gör, att ett dylikt tillägg lättare beviljas för den ene än för den andre, som kanske är mindre bekant. Och då dessutom sådana här personella tillägg hafva en viss karakter af nationalbelöningar, har Utskottet ansett dylika böra sparsamt användas.

Dessa ungefär äro de positiva skäl, som ledt Utskottets omdöme: mot känsloskälén hvarken kan eller vill jag söka inlägga ett ord. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Efter de skäl, som blifvit af den förste ärade talaren anförda till stöd för den Kongl. propositionen, kan jag yttra mig ganska kort.

Till svar på den siste talarens anförande ber jag få nämna, att det visserligen förhåller sig så, att Kongl. Maj:t icke ansett omständigheterna i detta fall påkalla uppförande på ordinarie stat af den föreslagna löneförhöjningen för innehafvaren af den ifrågavarande lektorstjensten, men Kongl. Maj:t har å andra sidan icke kunnat vara blind för det alldeles särskilda förhållande, som här föreligger, hvilket väl ingalunda är af den art, att det påkallar någon nationalbelöning, men som dock är af beskaffenhet att i vidsträckta kretsar af vårt land påkalla erkännande för den ifrågavarande personen. Det är nemligen att märka, att denne man icke blott synnerligen väl skött den ifrågavarande lärarebefattningen, för hvilken man måste erkänna, att han efter att i 27 år hafva innehaft den åtnjuter en bra anspråkslös aflöning, utan han har äfven såsom vetenskapsman inom sitt fack utvecklat en mycket förtjenstfull verksamhet och genom sina på vetenskapliga undersökningar grundade praktiska anvisningar och råd i vidsträckt mån gagnat både landt- och skogshushållningen i vårt land. Det är för denna hans verksamhet som Kongl. Maj:t har ansett, att en uppmuntran i form af personel löneförbättring skulle vara påkallad och att det icke vore utan betydelse att bereda Lektor Holmgren tillfälle att ostörd af näringsbekymmer kunna fortfarande egna sin verksamhet och sina krafter åt både läroverket och landt- och skogshushållningens tjenst. Jag vågar derför till Kammaren hemställa, huru vida den icke finner förhållandena i detta fall vara af beskaffenhet att medgifva ett undantag från den allmänna regeln att undvika personella löneförhöjningar. Omständigheterna äro verkligen sådana, att den ifrågavarande mannen är förtjent af ett sådant understöd. Han är förtjent deraf icke blott för det läroverks skull, han tillhör, utan äfven derför,

att han i de hänseenden, jag nyss nämnt, i ganska vidsträckt mån har gagnat det allmänna, och därför att han är en framstående specialist på ett område, som sanneligen icke är af beskaffenhet att locka många idkare att beträda detsamma, ty de ekonomiska fördelar, som der erbjudas, äro icke stora. Äfven ur den synpunkten synes det mig finnas goda skäl att bifalla den af Kongl. Maj:t gjorda framställningen, hvartill jag får anhålla om bifall.

*Personel
löneförbättring
åt Lektorn vid
Skogsinstitutet
A. E. Holmgren.
(Forts.)*

Herr vice Talmannen: Då Stats-Utskottet såsom hufvudsakligt skäl mot bifall till Kongl. Maj:ts framställning åberopat, att Lektor Holmgren åtnjutit 1,000 kronors arvode, därför att han stått till Landbruksakademiens förvaltningskomités förfogande »för utbredning af kännedom om de för landtbruket skadliga insekterna m. m.», tillåter jag mig hemställa, om det verkligen kan vara skäl att på grund af denna anledning vägra en löneförhöjning, hvilken, såsom mig synes, blifvit från alla synpunkter så väl motiverad. Denna verksamhet är alldeles fristående från den, för hvilken han åtnjuter sin ordinarie lön och för hvilken det föreslagna lönetillägget skulle komma honom till godo. Den synnerligen stora nytta, han gör för det tillfälliga anslaget, synes ännu mera böra öka beredvilligheten att tillägga honom en löneförhöjning, som det efter hans långvariga tjänstetid och ovedersägliga förtjänster torde vara en enkel gärd af rättvisa att bevilja honom.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att då i afseende på förevarande punkt olika yrkanden framstälts beträffande mom. b) i fråga om hvilket föreslagits, dels att Utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att Kammararen, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, propositioner komme att göras särskildt för hvarje moment i nämnda punkt.

Härefter framställdes proposition på bifall till Utskottets hemställan i mom. a), hvilken proposition besvarades med ja.

Vidare gjordes enligt förenämnda yrkanden propositioner i afseende på mom. b), hvarvid Kammararen, med afslag å Utskottets hemställan, biföll Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Slutligen blef, på särskild proposition, Utskottets hemställan i mom. c) af Kammararen bifallen.

7—9 punkterna.

Biföllos.

10 punkten.

Herr Wallenberg: Jag är Utskottet tacksam för det grannliga sätt, hvarpå Utskottet behandlat min motion, och Utskottet har full-

*Ifrågasatt
bildande af en
ommyntnings-
fond.*

*Ifrågasatt
bildande af en
ommyntnings-
fond.
(Forts.)*

komligt rätt deri, att frågan icke är så utredd, att man kan begära, att det på en enskild motionärs framställning skall fattas beslut derom. Men frågan är af den stora vikt, att jag hyser den förhoppning att Hans Excellens Statsministern skall deråt egna uppmärksamhet och att således Riksdagen snart kommer att få taga den under ny ompröfning. Det är nemligen alldeles origtigt att lemna till efterkommande att plötsligt befinna sig i nödvändigheten att på en gång behöfva ommynta en hel myntcirkulation, då man under tiden har tagit en årlig inkomst derifrån, och det är detta jag vill att man skall förebygga. Många varnande exempel finnas i främmande land, der man fått vidtaga alldeles utomordentliga åtgärder för denna sak, ja, man har till och med i vissa fall nödgats öka statsskulden för att åstadkomma en ommyntning.

Jag är emellertid, såsom jag sade, nöjd med Stats-Utskottets Utåtande och gör intet yrkande.

Öfverläggningen om förevarande punkt ansågs härmed slutad, och Utskottets deri gjorda hemställan bifölls.

11 punkten.

*Ifrågasatt
förändring af
ett anslags
natur.*

Friherre Klinckowström: Jag ber Kammaren ursäkta, att jag vid denna punkt nödgas försvara de sifferuppgifter, som jag i min motion N:o 8 lemnat, ehuru jag naturligtvis icke rörande hela denna motion och således icke heller rörande denna punkt under frågans närvarande skick ämnar göra något yrkande.

När ett af dessa förslag var före rörande 6:te hufvudtiteln, var jag af sjukdom hindrad att uppträda och försvara mina uppgifter. Nu har en annan punkt här af Utskottet blifvit besvarad på ett sådant sätt, att jag alldeles icke kan gilla det slut, till hvilket Utskottet har kommit. Jag har nemligen för att bevisa obehöfligheten af de stora reservationer, som finnas på åtskilliga anslag, bland annat på anslaget till dessa »extra utgifter», företett de siffror, som finnas i statsrevisorerernas berättelse öfver dessa reservationer. Dervid säges, att »dessa uppgifter torde bero på något missförstånd så till vida, att de angifna reservationerna icke, såsom motionären synes hafva trott, uppkommit å anslaget »för hvarje år.» Det har jag aldrig hvarken trott eller påstått, men det säkra är, att vid slutet af hvarje år hafva enligt rikshufvudböckerna funnits de reservationer på detta anslag, som jag här efter statsrevisorerernas berättelse har uppgifvit. Orsaken, hvarför en så stor, ja, så komplett olikhet mellan Stats-Utskottets uppgifter och mina i denna fråga kunnat uppkomma, är helt enkelt den, att Stats-Utskottet har från *anslagen*, eller, såsom det skett på 6:te hufvudtiteln på anslaget till hästafvelns befrämjande, från *anslaget* och *uppbörden* sammanlagda afdragit årets *utgifter*, och då fått antingen en obetydlig brist eller en mer eller mindre obetydlig tillgång för året, men Utskottet har helt och hållet lemnat å sido hvad som för mig är det viktigaste, nemligen *reservationsbeloppen*. Jag åter har i den mycket omtalade frågan om anslaget till hästafvelns befrämjande likasom äfven i denna punkt endast sysselsatt mig med reservationerna, emedan det

framför allt legat mig om hjertat, att icke de reserverade medlen skulle vid hvarje års utgång briljera såsom en särskild fond på dylika anslag.

Deraf förklaras den olikhet mellan Utskottets och mina beräkningar så väl på 6:te hufvudtiteln som äfven här, som har blifvit påpekad. Jag skulle dock icke hafva brytt mig om att fästa mig dervid, om icke Utskottet hade dragit i härnad med en hel apparat af siffror för att slå ihjel all tillförlitlighet hos siffrorna i min motion och må hända, om Utskottet kunnat det, äfven motionären sjelf. Nu har jag emelertid velat få till protokollet förklara, att dessa stora olikheter mellan mina uppgifter och Utskottets uppkommit deraf, att det är helt olika saker, som Utskottet och jag behandlat, i det att jag blott behandlat de olika årens *reservationer*, under det att deremot Utskottet, utan att taga någon notis om reservationerna, endast balanserat *utgifterna* och *inkomsterna*. Det är ju klart och tydligt, att på det sättet skola uppgifterna för hvarje år blifva himmelsvidt skilda, och så har förhållandet också blifvit här; men detta hindrar icke, mine herrar, att mina uppgifter rörande reservationerna äro rigtiga.

*Ifrågasatt
förändring af
ett anslags
natur.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen angående förevarande punkt förklarats härmed slutad, biföll Kammarén Utskottets deri gjorda hemställan.

12 och 13 punkterna.

Biföllos.

14 punkten.

Lades till handlingarna.

15—21 punkterna.

Biföllos.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Utlåtande N:o 11 a, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens femte hufvudtitel.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen medgaf Kammarén, att de utfärdade anslagen till sammanträdet fortsättande finge nedtagas.

Kammarén åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.